ખ્વાબ મોહબ્બત

ઉર્ફે ૨૦૫૪

નાદાંનકી દોસ્તી ઔર જીકા જંજાલ.

નાટક દો બાબકા.

વાસ્તે ગીરોહે વીકટોરીયા નાટકકે

સ્નીફ કીયા

મુનશી માહમુદમીયાં મુતખલ્લુસ બ રૌનકને

ઔર

છાપકે ઈજહાર કીયા વાસ્તે ખાસો આંમકે,

માલેકાંને

ગીરોહે વીકટોરીયા નાટકકે હુકમસે

જેહાંગીર બેજનજી કરાંની ઔર કાવશજી પેસતનજી શરાફને

જબાને ઉર્દુ બ હર્ફે ગુજરાતી.

મુંબઈ,

અલાયન્સ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, નાં૦ ૭ મરીન સ્ત્રીટ,

કાવશજી પેશતનજીને છાપા હુએ.

ઈસ્વીસન ૧૮૮૪ ઇંગ્રેજી.

કીમત છે આને.

૨૦૬૪

ખ્વાબે મોહબ્બત

ઉર્ફે

નાદાંનકી દોસ્તી ઔર જીકા જંજાલ.

:o:

નાટક દો બાબકા.

:o:

વાસ્તે ગીરોહે વીકટોરીયા નાટકકે,

તસ્નીફ કીયા

મુનશી માહમુદમીયાં મુતખલ્લુસ બ રૈનકને

ઔર

છાપકે ઇજહાર કીયા વાસ્તે ખાસો આમકે

માલેનાંને

ગીરોહે વીકટોરીયા નાટકકે હુકુમસે

જેહાંગીર બેજનજી કરાની ઔર કાવશજી પેસતનજી શરાફને

જબાને ઊર્દુ બ હર્ફે ગુજરાતી.

મુંમ્બઇ,

અલાયન્સ પ્રીટીંગ પ્રેસ, નાં૦ ૭ મરીન સ્ટ્રીટ,

કાવશજી પેશતનજીને છાપા હએ.

ઇ૦ સ૦ ૧૮૮૪ ઇંગ્રેજી.

૨૦૫૪

તખ્તએ નાટક.

શાહે જ઼માન..........મુલ્કે ઇ઼રાક઼કા બાદશાહ.
મેહરેજ઼માં ....શાહે જ઼માંનકા પીસર, રાહતેરૂહ઼કા મઆશુક઼.
જાંનેજહા ....વાલીએ શાંમકા ફરજ઼ંન્દ, આલમ જાંનકા આશક઼,
રાહતેરૂહ઼કા ભાઇ.
પુરશહીર ....વાલીએ શાંમકી મનકુહાકા પીસર.
શૈશાનબખ્ત ....વાલીએ શાંમકા વજ઼ીરે આઝ઼મ.
પીર મર્દ ....શરકીસ્તાંનકે તકીયેકા ફ઼કીર, જાંને જહાંકા પાલ-[નહાર.
દીલાવર ....વાલીએ શાંમકા વજ઼ીરે દુયમ.
યક઼ીન ....વાલીએ શાંમકા વજ઼ીરે સુયમ.
નેકબખ્ત ....ઇ઼રાક઼કે બાદશાહ શાહે જ઼માંનકા વજ઼ીર.
અજ઼ીજ઼ ....શાહે જ઼માંનકા કુતવાલ.
નુરજેહાંન..................વાલીએ શાંમકી દુસરી બીબી-બાઅ્દ શાહે જ઼માં-
નકી મલેકા.
આલમજાન ....શાહે જ઼માંનકી મલેકએ ખ઼ાસકી દુખ્તર-જાંને
જહાંકી મઆશુક઼.
રાહતેરૂહ઼ ....વાલીએ શાંમકી મરહુમ મલેકાકી દુખ્તર-મેહરે
જ઼માંકી આશક઼.

મુક઼ામ

ઇ઼રાક઼-શામ.

મુંબઇની તા૦ ૩૦ મી જુન શને ૧૮૮૩.

ખ઼્વાબે મહ઼ોબ્બત

ઊર્ફ઼

નાદાંનકી દોસ્તી ઔર જીકા જંજાલ.

—:o:—

બાબ પહેલા—પરદા પહેલા.

દીવાનખાંના.

[શાહેજ઼માનકા અપની મલેકા નુરજેહાંનકે હમરાહ બએઠે હુવે નજ઼ર આના, ખ઼્વાસોંકા પંખા ઝુલાકર ખ઼ીદમત બજા લાંના.]

કાલીંગડા—ઠુંમ્રી—ટોપીવાલે સાંવરીયા—તર્જ઼.

નુરજેહાંન—મેરે જ઼ીશાંન આક઼ા, હો ક઼ાયમસદા,
તુમપર હએં હમ કુ઼રબાંન આક઼ા—મેરે૦
આદીલ હો તુમ, દરીયા દીલ હો,
જગકે સુલતાંન આક઼ા—મેરે૦
શાહાને આલમ, હએં તેરે હરદમ,
જેરે ફ઼રમાંન આક઼ા—મેરે૦

કલ્યાંન—ગ઼જ઼લ—નક્કા ઐસાભી હોતા હએ—તર્જ઼.

નુરજેહાંન—ક્યું ન શાહ તુમપ ભલા સાયએ સુબ્હ઼ાંન રહે,
રોજ઼ો શબ આપ રાઇ઼યતકે નીગાહબાંન રહે—ક્યું૦

અદલસે તેરે એક આલમકો હુવા અમ્નો અમાંન,
શેરેનર, આહુએ સાહરાકે નીઘાહબાન રહે—કયું૦
વાઅદએ અદલ નહીં કીસ્સે કીયા તુમને વફા?
પર ફરાંમોશી મેરે સાંથ હએ યહે ધ્યાંન રહે—કયું૦

મજકુરે તર્જ.

શાહેજમાંન—આપકે કાકુલે મુશકીમે ગીરફતાર રહે,
શાઈદ ઈસ વાસ્તેહી ઐસે ખતાવાર રહે—આપકે૦
કૌનસા વાઅદાં નહીં તુમસે કીયા હમને વફા,
આપકે યાર રહે, આપકે ગમખ્વાર રહે—આપકે૦
પહેલા શૌહર જો તુમારા થા વ્હો શાહેઆલમ,
ઊસ્સે કયા મેરે નહીં તુમપ ફીજું પ્યાર રહે?—આપકે૦

મુસદ્દસ.

નુરજેહાંન—આપસા શાહહી અગર હોવે વફાદાર નહીં,
ફેર વફા રૂએ જમીંપર રહે જીનહાર નહીં.
યહે નહીં કહેતી કનીજકપ તુમે પ્યાર નહીં,
પર વ્હો તાહમ હુવા પુરા મેરા ઈકરાર નહીં.
કય મુઝે વકતે નીકાહ આપને ફરમાયાથા?
ખ્યાહ લડકેસે મેરે લડકીકા ઠએરાયાથા?

શાહેજમાન-તુઝસે વાઅદા થા યહે સચ, અબ વ્હો મુઝે યાદ હુવા,
યાદ જો તુને દીલાઈ મએં બહોત શાદ હુવા.
આજહી ઘર તેરે ફરજન્દકા આબાદ હુવા,
ખ્વાસેં વ્હો લાવો બજા જો તુમ્હે ઈરશાદ હુવા,
યાને શાહાજાદીકો લે આવ, અબ ન દેર કરો.
ઊસકે દીદારસે આંખોંકો મેરી સેર કરો.

[ખ્વાસોંકા જાંના, ઔર પુરશઊરકા આના.]

પીલુ—લાવની—કાંન ઊઠાવો ખોલોજી આંખેં.—તર્જ.

પુરશઊર-મેરે પીદર હો, રશ્કે કમર હો, બેટા તુમારા મએં પ્યારા,
બસ્તી, હસ્તી, હુ મએં તુમારી, ઘરકા તુમ્હારે હું તારા—મેરે.

આફીલો ફાઝીલ, આમીલો કામીલ, તુમને બનાયા હએ મુઝકો,
પહેલે પીદરને, બ્હો બેહુનરને, કુચ્છ ન સીખાયા હએ મુઝકો.
અએ મેરી મા કયા, અચ્છા તુને બાપ દીલાયા હએ મુઝકે,
કેસા કેસા, દે કર પૈસા, ઇસને સજાયા હએ મુઝકે.
તુમ અએ બાવા ચાહો ન ઊસ્સે, ભાઇ મેરા હએ નાકારા,
બસ્તી, હસ્તી, હું મએં તુમારી, ઘરકા તુમ્હારે હું તારા—મેરે

બએત.

નુરજેહાન—[ખફગીસે] ન બકબક કર ઇતની અરે બેઅદબ,
શાહેજમાન—[હંસ કર] હએ બચ્ચા અભી, કર ન ઇતના ગ઼જબ.

[આંનાં મહેરેજમાંકા સાત આલમજાંનકે ઔર આદાબ બજાંના.]

પરજ—મસનવી—વ્હેતો મજનું હી હોગા દીવાના—તર્જ.

મેહેરેજમાં / આલમજાન — અબબાજાન અર્જ કરતે હએં આદાબ,
હુમ કદમોંકો હોતે હએં સેરાબ.

મા હએ તસલીમ અર્જ આપકોભી,
અસ્સલાંમ અએ બીરાદર જેહાંતાબ.

પુરશકોર—શાહજાદા મએં તુમસે બડા હું,
કેસા ખીજમતમે ફેરભી ખડા હું.
તુમ હો નાંદાંન ઔર મએં હું દાંના,
ઇલ્મભી મએંને અચ્છા પઢા હું.

શાહેજમાંન—રહો જીન્દા મેરે નુમ્હે અબસાર,
શાદ હું મએં તુમે દેખ હરબાર.
મર ગઇ જબસે માંદર તુમાંરી,
તબસે તુમપર બહોત હએ મુઝે પ્યાર.

નુરજેહાન—સદકે હું દોનુ જાને જહાંકે,
ગો હું લાયક તુમારી ન માંકે.
હું કનીકજ તુમારે પીદરકી,
લુત્ફ હએ મુઝપ શાહેજમાંકે.

પુરશાઊર—વક્ત તાઆજ્જુમકા યેહે કહાં હએ?
ગો પીદર અપના શાહેજમા હએ.
હએ અદબકા રાઐયતકોહી હક્
મએં જીગર, તુ પીસર બેગુમાં હએ.

અબીયાત.

નુરજેહાન—[ધમકા કર] બોલના આતા નહીં, તો બેઅદબ ખામોશ હો,
પુરશાઊર—મેરી બાતોં કે સમઝનેકા તુમ્હે કયા હોશ હો?
શાહેજમાન—બેસમઝ લડકા હએ, કયું ઇસપર ગઝબકા જોશ હો,
મેહરેજમાં—આ બીરાદર રૂઠ મત, તુ મુઝસે હમ આગોશ હો.
[દોનોકા બગલગીર હોના.]
શાહેજમાન—હએ હકીકી ભાઈ અએ બેટી તેરા મેહરેજમાં,
પુરશાઊર અબ હોવેગા લેકીન તુમારા જાંને જાં.
ઇસ મલેકાસે નીકાહ મેરા હએ ઇસ ઇકરારકા,
શૌહર ઇસકા બેટા હોવે તુઝસી બરખુરદારકા.
ઇસ લીયે શાદી તેરી હોવેગી ઇસ્સે નાજની,
રાજી તુભી હોવેગી મેરા રજા પર બીલ-યકી.

મુખમ્મસ.

[તઆજ્જુબ હોના આલમજાનકા.]

આલમજાન—અએ પીદર યેહે કીસ તરહસે આપકા ફરમાન હએ?
પુરશાઊર અપના હકીકી મેરા ભાઇ જાન હએ.
ઇસકી દાયાહી મેરી દાયાથી, યેહેભી ધ્યાન હએ?
દુધભાઇસે નીકાહ કબ હોતા અબઆજાન હએ?
આપહી સોંચો કહેનેકી મુઝકો નહીં ઇમકાન હએ.

શાહેજમાન—તુતફએ માંદર પીદર જો એક હો, વ્હો ભાઇ હએ,
કયા હુવા તુમ દોનો બચ્ચોંકી અગર એક દાઇ હએ?
ઇસ મલકાને યેહે લડકા પહેલે શાહસે લાઇ હએ,
બાઅદ ઊસકે મર્ગકે મેરે નીકાહમે આઇ હએ,
ઇસ્સે કયા હરકત હએ, ફેર શાદીકી કયું સોદાઇ હએ?

મેહેરેજમાં—હો ન બેઅદબી પીદર, તો કુચ્છ કરૂં મએં ફીલોફાલ,
દુધભાઇસે નીકાહ હરગીજ નહીં સાહેબ હલાલ.
આદમીકો હએ યહે લાજીમ, દુધકા રખ્ખે ખીયાલ,
જાનના ઇનસાનકો નુત્ફેકા હએ અમ્રે મહાલ,
કીસકે ઘરમે કીસકા નુત્ફા હએ, યહે જાને જુલજલાલ.

પુરશાઊર—ગાએકે ઔર ભએંસકેભી આદમી હએં શીરખ્વાર,
ઊનકે બચ્ચોંકે ન કયું ભાઇ બહેન કરતે શુમાર?
માંકા પીના દુધ, ઔર ભાઇકા કર લેના શીકાર,
ઔર ખાંના ગોશ્ત ઊસકા કાટ કર લએલો નહાર,
કયા દલીલ અચ્છી હએ તેરી વાહરે વાહ! હુશીયાર.

આલમજાન—ફર્ક હએ ભાઇ બહોત, હએવાંન ઔર ઇનસાંનમે,
યહે મસલ કીસ તરાહ આવે આદમીકી શાનમે?
બેટેસે જાઇજ નીકાહ હએ માંકા સબ હએવાનમે,
નેકો બદકો જાનનેકી કબ હએ ઓહો ઇમકાનમે?
ઓહો હએબે મજહબ, પ હમ હએં મજહબે સુબ્હાંનમે.

નુરજેહાંન-કીસકા મજહબ, કીસકી મીલ્લત, આદમીકે ફન હએં સબ,
આયાથા મજહબ ખુદા સમઝાનેતો હમ તુમકો કબ?
ખાકસે આએ હએં, ફેરભી ખાકમે જાએંગે દબ,
કીસકી જન્નત, કીસકી દોજખ, હએં બને ઐકે અજબ
ઝુઠ કહેનેમે બની આદમભી કરતે હએં ગજબ.

સુદસ.

મેહેરેજમાં—હોતા ગર દુન્યાંમે અએ માદર નહીં દીનો ધરમ,
આદમી કહેલાતે કયું? રહે જાતે સબ હએવાંન હમ.
સારે હએવાંનાતપર ઇનસાં હએ ગાલીબ દમ-બ-દમ,
સદકા યહે મજહબકા હએ, ઇસમે નહીં કુચ્છ બેશો કમ,
ઇસ લીયે રખતે હએં પ્યારા અપના મજહબ આદમી,
માને જો મજહબ નહીં, હએ ઓહો ભલા કબ આદમી?

અબીયાત.

શાહેજમાન—છોડ દો મજહબ તુમારા, યેહ નહીં કહેતે હએં હમ,
બાપકેતો હુકમપર જાલીમ રહે. સાબેત કદમ?

આલમજાંન—બાપ ફરમાવે અગર બરચોંકો મજહબસે ખીલાફ,
સર કટાંના, પર ન સુન્ના, લીખ્ખા હએ મજહબમે સાફ.

શાહેજમાન—જબ કયા સચહી તોડોગે તુમ યેહ મેરે ફરમાનકો ?
દો ન અએ ફરજંદો જીદદી, રખ્ખો પ્યારી જાનકો.

મેહરેજમાં—જાંન જાએતો બલાસે, પર નહીં મજહબ છુટે,
સબ છુટે તો ખએર, લેકીન હમસે ખાલીક કબ છુટે?

નુરજેહાંન—ગર છુટા ખાલીક તો તુમકો શાહા લેવેગા સમ્ભાલ,
શાહા તુમકો છોડે, તો ફેર કૈસે હોંગે પ્રાએમાલ ?

આલમજાંન—કીસ્સે બ્હો પામાલ હો, જીસકો કરે મૌલા નેહાલ,
એક ગજલ તુમકો સુનાતી હું મએં દેખો હસ્બે હાલ.

જીલા—ગજલ—બલાએં જુલ્ફે જાંનાકી—તર્જ

બની આદમ ન હો ગાફીલ ખુદાકી મહેરબાંનીસે,
હએ તેરી પાક હસ્તી એક કતરે ગન્દે પાંનીસે—બની૦
અગર દુન્યાકા હએ તુ શાહ, ન ઉસપર ફખ્ર કર ગુમરાહ,
ધીજુ તુઝસે કઈ જીજાહ, ઉઠે હએં દારે ફાંનીસે—બની૦
ગદાકો પલમે ગર ચાહે તો મૌલા બાદશાહ કર દે,
જેહાંકે શાહકો લહેજેમે મીટા દે હુકમરાંનીસે—બની૦

અબીયાત.

શાહેજમાન—[ગુસ્સેસે]
ગર્ચે ન મેરે તાબ્બે ફરમાન હોગે તુમ ?
કહે દેતા હું કે લાયકે જીન્દાંન હોગે તુમ.

આલમજાંન—જીન્દાંમે રહેનેકા હમે ફીક્રો ખતર નહીં,
યેહ હુકમ આપકા તો સુને અએ પીદર નહીં,

શાહેજમાન—ઐસા હએ? જબતો લે આ સીપાહીકો પુરશઊર,
ફએદ ઇસ હટેલી લડકીકો તા ઠ્હો કરે જુરૂર.
જીસ બાગમેંકે વાલેદાકી ઇન્કે કુશ્ર હએ,
ફએદ ઉસમે રહે હે લડકા, બસ ઇસપર રહે જબ્ર હએ.

[પુરશઊરકા જાના, મેહરેજમાનોં આલમજાનકા ગમસે ગરદન ઝુકાના—નુરજેહાનકા અંગુસ્તે હએરત દંદાનમે લેનાં, બાદશાહકે ચેહરેકા ગએજો ગજબમે દીખાઇ દેના.]

બાબ પહેલા—પરદા દુસરા.

બાગ.

[શાહજાદી રાહતેરૂહકા ખ્વાસોંકે હમરાહ અેફરાી કરતે હુવે આના.]

ઝીંઝોટી—ગજલ—ગઇ એક બ એક જો હવા પલટ—તર્જ.

રાહતેરૂહ—

અએ નસીમ જબ તુઝે જાનુ મએં, મેરે ગુલકી ખુશ્બુ ચમનસે લા,
તુઝે હએ કસમ ઊસકે જુલ્ફકી, હો ખુતનમે તુ તો ખુતનસે લા—અએ૦
તુઝે રહેનાંથા ગર હીજાબમે, શબકો આયા કયું મેરે ખ્વાબમે?
મેરા દીલ પડા હએ અજાબમે, આ કર ઊસકો રંજો મોહનસે લા—અએ૦
મએં હું કુશ્તા એક શાહસવારકા, કયા ઠીકાંના મેરે ગુબારકા,
જીસે શૌક હોવે મજારકા, લાશ મેરા ચર્ખે કોહનસે લા—અએ૦

[રાહતેરૂહકા ગમ ખાંના, ખ્વાસોંકા મનાંના]

જીલા—બરહંસ—ગજલ—બહોત સહી તોરી—તર્જ.

ખ્વાસેં—રહે કયા આજ શાહજાદી વાહશત હએ તુમકો?
ખીયાલી સનમસે કયું ઉલફત હએ તુમકો?—રહે૦
કહીં ખ્વાબકી સચ્ચી હોતી હએં બાતેં?
અજબ તરહકી રહે મોહોબ્બત હએ તુમકો?—રહે૦

હુવા વક્તે દરબાર ચલીયેગા સરકાર,
લીબાસ અબ પહેનનેકી આદત હય્એ તુમકો—યહે૦
[દાખેલ હોના રોશનબખ્ત વજીરકા.]

અબીયાત.

રોશનબખ્ત—શાહજાદી જલ્દ ચલીયે કે દરબારે આમ હય્એ,
રાહતેરૂહ—દરબારકો તુમારે મેરા અબ સલાંમ હય્એ.
રોશનબખ્ત—કીસ તરહકી સુનાતેહો યહે બાત હમકો આજ,
રાહતેરૂહ—અબ તખ્ત મુઝકો ચાહીયે ઔર ન તુમારા તાજ.
રોશનબખ્ત—કુચ્છ બાતભીતો દીલકી હમે તુમ સુનાઇયે,
એકદમહી દીલ ન રાજસે અપના ઉઠાઇયે.

ભઐરવી—ગઝલ—તેરે માનીન્દ અગર—તર્જ.

રાહતેરૂહ—ન શોકે શાહી હય્એ હમકો, ન જોકે માસીવાઇ હય્એ,
હમે મન્જુર બસ એક શાહે ખુબાંકી ગદાઇ હય્એ—ન૦
મેરા દીલ નીંન્દમે લુટા, લુટેરેકો પકડ લાવો,
કહો યહે તેરે આશકને તુઝે ચોરા લગાઈ હય્એ—ન૦
વ્હો જબ દુજદીદા નજરે ઘુસ ગઈ આંખોંકે રસ્તેસે,
પુકારા દીલને પકડો, મુઝપ ચોરોંકી ચડાઇ હય્એ—ન.

મુસદ્દસ.

રોશનબખ્ત-આપકો શાદીકીહી ખ્વાહીશ હય્એ શાહજાદી અગર,
તો જમાંઅતસે વજીરોંકે સલાહ લો પેશતર.
કૌન હય્એ વ્હો ઊસકીભી કર દીજીયે હમકો ખબર,
દેંગે હમ સારે જવાબ, હસ્બો નસબકો દેખ કર,
વ્હો જવાં કોઇ અગર હોવેગા લાયક આપકે,
તબતો સબ હો જાએંગે શાદીકે શાયક આપકે.
રાહતેરૂહ—ઇસ્કમે અએ બે સમઝ, હસ્બો નસબકા કયા હય્એ કામ?
કર લીયા શોહર જુલએખાંને કયું યુસફસા ગુલાંમ?
હો ગયા મેરા નીકાહ ઊસ યાર બીન સબસે હરામ,
વ્હો મીલાતો ખએર, વર્ના શાદીકોભી હય્એ સલાંમ,
પીરમર્દ એક શહરકે બાહેર હય્એ વાં તુમ જાવો જલ્દ,
હય્એ હમારા યાર ઊસકે ઘર ઊસે લે આવો જલ્દ.

અબીયાત.

રોશનબખ્ત—દેખું કયા દેતી હએ વુજરાકી જમાઅત મશવેરા,
અપના હએ પાબન્દે કાનુને રીયાસત મશવેરા.
આપકે વાલીદને કી જન્નતકી જબ રૂખસત તલબ.
મશવેરા હોતા નહીં તો તુમપ કયા હોતા ગઝબ?
માનેભી પ્યાલા તુમારી પી લીયાથા મૌતકા,
વારીસે શાહ હોતા બેટા આજ ઊનકી સૌતકા.
ઊસકી માંકો ઔર ઊસે જબકે દીયા હમને નીકાલ,
તબ મીલી હએ ગાદી તુમકો શાહજાદી નેકફાલ.
હોગા યેહુભી કામ સબ વુજરાકેહી ફરમાનસે,
સોંચો અબ ઇસ બાતકો કુચ્છ આપહીકે ધ્યાંનસે,
તકીયેમેકા પીરમર્દ અદનાસે અદના હએ ફકીર,
આપકી ઔર ઊસકે બેટેકીતો હો કૈસી નજીર?

રાહતેરૂહ—બાતકા અનજાંમ લા, તુ ઊસકી નફરત છોડ કર,
વર્ના મએં જોગન બનુંગી બાદશાહત છોડ કર.
[જાંના બેકરારી કરતે હુવે ખ્વાસોંકે સાત રાહતેરૂહકા.]

રૈશાનબખ્ત—કયા કરૂં જીદ કરતી હએ તો સબકો સમઝાતા હું મએં,
રાએસે સબકી ફેર ઊસ લડકેકો લે આતા હું મએં
[રવાંના હોના રૈશાનબખ્તકા.]

બાબ પહેલા—પરદા તીસરા.

કબ્રસ્તાંન.

[મેહરેજમાકા અપની માંદરકી કબ્રપર ફરીયાદ કરતે હુવે દીખલાઇ દેના.]

આસાવરી-ગઝલ-અબ આન નજર તાલબે દીદાર-તર્જ.

મેહરેજમા—દરીયા કયું અબસ મોતીકો પાલાથા સદફમે?
ખસ્તા હો હુવા જોહરીકી આંનકે કફમે—દરીયા.

ઇસ દોરમે અએ માં કયા ચતીમોંકા ઠીકાંના,
વાલીદને કમર બાંધી હએ બચ્ચોંકી તલફમે—દરીયા.

સદ હએફ હુવે પએદા હમ ઊસ દોરે સીતમમે,
જો તેરવી સદદી કહા કરતેથે સલફમે—દરીયા.

રોનક ઊઠે આલમસે તો જીનેકા મજા કયા?
જીન્દોંસેતો ફેર મુર્દે જીયાદા હએ શરફમે—દરીયા.

[મેહરેજમાંકા કબ્રકો છાતીસે લગાંના, એક જલ્લાદકા
શમસીરે આબદાર લીયે આંના, ઔર મેહરેજમાંપર
વાર કરને ચહાના, માદરકી રૂહકા કબ્રસે બાહેર નીકલ-
આના, જલ્લાદકા ઊસે દેખ કર બહોતહી ઘબરાના,
રૂહકા દેકર દીલાસા ઉસકો ખુબ મનાના.]

પીલુ-લાવની-ગઝલ-જાંનો ગુનીજન દેવી હુ સારી-તર્જ.

રૂહેમાંદર—

ફૌફ તુ કર કમ, અએ બની આદમ, મએં હું રૂહે રવાંની,
મેરા પીસર હએ, લખ્તે જીગર હએ, એક ચહે યુસફે સાંની—ફૌફ.

બાઇ તુ ઇસકો, કત્લ ન કર તુ, બાહારે દૌલતો હશમત,
માંલ હમારા, લેલે સારા, દેતી હું મએં નીશાંની—ફૌફ.

બાગકે બાહર, હએ જો બડા દર, ખોદ વહાં તુ જા કર,
નીકલે જો દૌલત, તુઝકો ઇનાયત, કરતી હું મએ અએ ગ્યાની—ફૌફ.

[જલ્લાદકા ખુશીયાં મનાંતે હુવે જાંના.]

મુસદદસ.

મેહરેજમાં—મુઝકો સતા રહે હએં સીતમગાર અમ્માંજાંન,
કીસ કીસ તરાહકા દેતે હએં આઝાર અમ્માજાંન.
કયા દર્દો ગમમે હું મએં ગીરફતાર અમ્માંજાંન,
અબ જીન્દગી હુવી મુઝે દુશવાર અમ્માંજાંન,
બાહરે ખુદા બુલા લો મુઝે અપને પાસ તુમ,
બીન મેરે કબ્રમેભીતો હોગી ઊદાસ તુમ.

ગીન્ઝોટી-ગજલ—દારે ફનાંસે દીલકો—તર્જ.

રેહે માદર—અએ નુરે ચશ્મ દીલસે તાહમ્મુલ ન છોડનાં,
ઉમીદ હકસે રન્જમે બીલકુલ ન છોડનાં.—અએ.
બુલબુલ હએ બાગબાંને ચમન તુઝપે મેહરબાં,
ગુલચીંકિ ખૌફસે તુ કહીં ગુલ ન છોડના.—અએ.
જલ્દી સીધારો આએંગે દુશમન વગર ન અબ,
હકુમે હએ બદ તુમારે તગાફુલ ન છોડના—અએ.
[રેહે માદરકા ગાયબ હો જાંના.]

મજકુર તર્જ.

મેહેરેજમાં—અએ નુરે દો જહાં કયું નેહાં હએ તુ ખાકમે?
મએં પાવું તુઝકો કૈસા, કહાં હએ તુ ખાકમે.—અએ.
યા ખાકમેંહી હએ તુ યા અફલાકપર ગયા,
આ જાવું મએં વ્હે હો જો અવાં હએ તુ ખાકમે.—અએ.
કયું નુરી બનકે આયાથા ખાકી અગર થા તુ,
અએ અર્શે જેબ કર તો બયાં હએ તુ ખાકમે?—અએ.
મીલ જાવું મએં ભી ખાકમે સાબીત વ્હે હો અગર,
અએ રૌનકે જમીનો જમાં હએ તુ ખાકમે.—અએ.
[ઘબરાતે હુવે આના જલ્લાદકા.]

અબીયાત.

જલ્લાદ—આહુએ સાહરાએ શાહી હો ફરાર,
આતા હએ વ્હો સગ તુઝે કરને શીકાર.
નામ જીસ બેઅકલકા હએ પુરશઉર,
અકલ ઉસ પાગલસે તો હએ કોસોં દુર.
ઉઝકી માંદરને ઉસે ભેજા યહાં,
દેખને આયા તેરા ખુને રવાં.
સાથ મેરે જલ્દ ચલ અએ માંહજબીં,
છોડ આતા હું તુઝે જા કર કહીં.
એકહીરનકી આંખોંકો ફેર મએં નીકાલ,
ઉસ મલેકા ફાહેશાકો દુંગા હાલ.
[તાકીદસે જાંના જલ્લાદકે હમરાહ
મહેરેજમાકા.]

બાબ પહેલા—પરદા ચોથા.

કૈદખાંના.

[દાખેલ હોના આલમજાનકા આહે
જારી કરતે હુવે.]

જીલા-ઝીંઝોટી-ગઝલ—યેહે બાહરે આલમમે જીન્દગી.—તર્જ.

આલમજાંન—ચમનસે તુને નીકાલા સૈયાદ,
કીસ તરહ આશીયાંને બુલબુલ,
હએ બાહરે ગુલ મત સમઝના તુ,
ખારોંકે લીયે હએ ફુગાને બુલબુલ.-ચમનસે.
અસીર કરતા હએ કયું કફસમે,
તુ જુલ્મ કર હું મએં તેરે બસમે,
પડા હએ તુ કૌનસી હવસમે,
જો ચાહતા હએ જીયાંને બુલબુલ.-ચમનસે.
ચમનકા ગર તુ હુવા હએ માલી,
તો તીફલ ગુન્ચેકાભી હો વાલી,
શુગુફતા કર તુ ગુલે નેહાલી,
યેહે સુન જરા દાસતાને બુલબુલ.-ચમનસે.

[આના નુરજેહાંનકા, ઘબરાના
આલમજાંનકા.]

કલ્યાન-ગઝલ—મુર્ગેદીલ મત રો યાંહાં—તર્જ.

નુરજેહાંન—
કયું હએ આલમજાન શાહાજાદી તુ જીન્દાંનમે,
તુઝકો કર સકતી હું દાખેલ શાહોંકી મએં શાંનમે.—કયું.
પુરશફર અપના જો શાહજાદા હએ ઊસકો માંન તુ,
હો મલેકા મુલકકી, આ ઊસકે તુ ફરમાંનમે.—કયું.
વો દીગર હએ, તુ દીગર હએ. કુચ્છ તેરા ભાઇ નહીં,
બીબી ઊસકી હોકે લે જી ઊસકા તેરી જાનમે.—કયું.
પુરશફર અએ મુનકીરે અશરત હએ તેરા નુહે અએશ,
મડહ કલીમા ઊસકા મત પડ રન્જકે તુફાંનમે.—કયું.

કુમરી-રાજાજી મોહે હારકી ગરજ નાહીરી—તર્જ.

આલમજાન—

બલીહારે મોહે મરન જીવન નાહીરી,
તોરા છોરા, નાથ હો મોરા, માનત હએ હમરો, મન નાંહીરી-બલી.
હરકે દવારે જાએ પુકારૂં, એ મોરે કીરતાર,
બૈરી ઘેરે આન પડી હું, અબ હએ તોરા આધાર,
ખાકમે તન નાંહીરી, મીલત હએ મોરા, ખાકમે તન નાંહીરી-બલી.

આસાવરી-ગઝલ—અગર આપકો ગૈર—તર્જ.

નુરજેહાંન—[ગુસ્સેમે] હએ ફરજ દસે મેરે ઇનકાર તુઝકો,
કરૂં કયું ન જીનેસે બેજાર તુઝકો—હએ.
મએં જાતી હું, પર આલમજાં તુ સમઝના,
કે અબ કયા કયા હોતે હએં આજાર તુઝકો.—હએ.
[જાંના નુરજહાંનકા આર તલમલાંના આલમજાનકા.]

કલ્યાંન-ગઝલ—દુલહન માગે સંવારન સારી.—તર્જ.

આલમજાંન—કરૂં કાફરો કૈસી મએં બુતપરસ્તી,
ઉસે પુજું દી જીસને હએ મુઝકો પસ્તી.—કરૂં.
ન બેચુંગી ઇમાન જાં મુફત દુંગી,
બહોત હએ ગીરાં જો બહોત હએ વહે સસ્તી.—કરૂં.
કરૂં આશનાંઇ કયા બાહરે જહાંમે,
હએ મીસલે હુબાબ અપની અએ યારો હસ્તી.—કરૂં.
[આના જલ્લાદકા હીરનકી આંખે હાતમે લે કર.]

બએત.

જલ્લાદ—શાહજાદી કર બયાં કે મલેકા કહાંપર હએ!
મએંને સુનાં મહેલમે કે, આઇ યહાંપર હએ.

મુદસ.

આલમજાંન—શાહજાદી જો હો તેરી તુ ઉસ્સેહી જાકે પુછ,
યા તેરે બાદશાહકો ઇસ જા બુલાકે પુછ.
મએં હું ગુનાહગાર ન મુઝકો સતાકે પુછ,
જાલીમ ન બેકસોંકે તુ દીલકો દુખાકે પુછ,
તેરી મલેકા જો હો હએ, તો શાહજાદી મએં નહીં,
ઝુઠી ખુશામદોંકી તો હું આદી મએં નહીં.

અબીયાત.

જલ્લાદ—દુશમન સમઝ ન, બન્દા તેરા જાંનીસાર હય્એ,
મેરે સબબસે જીન્દા રહા તેરા ભાઇ હય્એ.
રીશવત મુઝે મલેકાને જો દી હય્એ બેશુમાર,
મય્એં ઉસકે કત્લકો ગયા લે તેગે આબદાર,
પર તેરી મંકી રૂહ હુવી કુબ્રસે અયાં,
ઔર યેહે કહા મુઝે કે "અય્એ જલ્લાદ બદગુમાં ?
કયા હોગા ફાય્એદા તુઝે બેકસકો માંરકે ?
જાંના હય્એ સબકો રૂબરૂ પરવરદેગારકે."
યેહે સુનતેહી મય્એં ભાઇકો તેરે નીકાલકે,
બાહરે નીશાં લે આયા હું દીદે ગીઝાલકે.

[જલ્લાદકા આલમજાંનકો હીરનકી આંખે દીખલાના.]

અબ તુભી કોઇ તરહસે કુય્એદ હીરાસ છોડ,
ભાઇ તેરા મીલેગા, તુ મત ઉસકી આસ છોડ,

[પુરશઊરકા બેહુદેપનસે આંના, ઔર જલ્લાદકા દો જાંનુ હો કર સર ઝુકાંના.]

અબીયાત.

પુરશઊર-કયું આંનકે ખડા હય્એ, તુ કહે અય્એ નફર યહાં !
જલ્લાદ——સાહેબ બયાંતો કીજે હય્એ માં આપકી કહાં !
પુરશઊર-હોગી મહેલમે, કાહેકો વહો આવેગી યહાં,
જલ્લાદ——તસલીમ જબતો લીજીયે, મય્એં જાતા હું વહાં.

[જલ્લાદકા જાંના, ઔર પુરશઊરકા આલમજાંનકો મોહબ્બત જીતાંના.]

બરહન્સ—ગઝલ—પીલા સાકી સાગરે બેનઝીર—તર્જ.

પુરશઊર—કયું આઝુર્દા હો તુમ અય્એ દીલદારે મન,
તલબગારે મન ઓ વફાદારે મન—કયું.
મય્એં તેરી મહોબ્બતમે ઉલ્લુ બનાં,
મુઝે પ્યાર કર તુ અય્એ ગમખ્વારે મન.—કયું.

આલમજાંન—તુ ઊલ્લુ બને, યા ગધા બનકે આએ,
ન તુઝસે બલાભી મેરી દીલ લગાએ.—તુ.
અરે રૂસીઆહ અપના મુંહ કાલા કર,
કસમ હએ જો ફેરસે મુઝે મુંહ દીખાએ.—તુ.

મુખમ્મસ.

પુરશઉર—ગોગા ગોરા મુંહ મેરા આતા નહીં હએ ગર પસન્દ,
તો મએં કર આતા હું કાલા મુંહ, જો હો દીલબર પસન્દ.
જી પસન્દ હો, તન પસન્દ હો, યા હો મેરા સર પસન્દ,
જો તુઝે ચાહે સો લે, લેકીન મુઝે તુ કર પસન્દ,
કયું નહીં કરતી મુઝે રશ્કે મહે અનવર પસન્દ ?
[ઝોંકસે ફીરના.]

આલમજાંન—
[ખુદસે] યેહે ગધા આ જાએગા બેશક મેરે અબ દાંમમે,
ખુબ હએ મૌકા કરૂં સુસ્તી કયું અપને કાંમમે ?
[પુરશઉરસે] પુરશઉર, હું મએં નેહાયત રન્જ ઔર આલામમે,
ચાહુંગી તુઝકો, તો હો જાવુંગી રૂસવા આમમે,
ભાઇ મુઝકો માર ડાલે મેરા સુબ્હો શાંમમે.

પુરશઉર—શાહોંકે આગે ભલા કર સકતા હએ મજદુર કયા ?
ભાઇ તેરા તુઝકો મારે, યેહે ઊસે મકદુર કયા ?
ઔર રૂસવાઇકા ગમ તુઝકો અએ રશ્કે હુર કયા ?
મહેલમે કર લેં નીકાહ તો હોગી તુ મશહુર કયા ?
તારીફભી કર તુ બયાં, કે હએ તુઝે મન્જુર કયા ?

અબીયાત.

આલમજાંન—મુઝકો હએ મન્જુર કે દે દે મુઝે તેરા લીબાસ,
તા ન દારોગા મુઝે જીન્દાંકા રોકે બદ હવાસ.
યાંહાંસે મએં શહેરકે બાહેર અબ હોતી હું ફરાર,
શાદીકા જોડા વ્હાં તુ લેકર આંના નામદાર,
કરકે બાહેરસે નીકાહ, ધરમે ચલે આએંગે હમ,
હોગી શોહરતભી નહીં, મતલબકોભી પાએંગે હમ.

પુરશઉર—અચ્છા, અચ્છા, લે અએ આલમજાંન યેહે પોશાક તુ,
ખુબ હીકમત યેહે નીકાલી વાહા ! તુને ખુબરૂ.
[પુરશઉરકા લીબાસ ઊતાર કર દેના, ઔર
આલમજાનકા વ્હો પહેનના.]

આલમજાંન—જલ્દ આંના, મુન્તજીર રખના ન મુઝકો મેરી જાંન,
પુરશઉર—આતા હું હૈરાન અભી, તનમે મેરે હએ તેરી જાંન.
[આલમજાંનકા જાંના, પુરશઉરકા ખુશીયાં મનાંના.]

આસાવરી-હોરી—તોહે લાજીમ યેહી હએ—તર્જ.

પુરશઉર—કીસકી દુન્યાંમે હએ એસી કીસમત,
દી ખુદાને મુઝે જૈસી કીસમત—કીસકી.
બાપ પહેલા તો મેરા મુવા હએ,
દુસરા બાપ મ્હે શાહ હુવા હએ,
હું મએં દો બાપકા કૈસી કીસમત.—દી ખુદાને.
[જાંના પુરશઉરકા.]

બાબ પહેલા—પરદા પાંચવા.

જંગલ.

[એક પીરમર્દકા યાદે ઇલાહીમે તસબીહ ફીરાતે હુવે નજર આંના. નજદીક ઉસકે જાંનેજહાંકા આરામ ફરમાએ હુવે દીખલાઇ દેના.]

ઝીંઝોટી—ગઝલ—તુ તો નામકા વાકે સુમરન કર—તર્જ.

પીરમર્દ—
ફલકકા પરદા મલક ઊઠા દો, ઝલક દીખા દો યાર,
ઝટકકે દાંમન, મટકકે ઊઠું, અટકકે કયું હું ખ્વાર.—ફલકકા.
જો બાટ પાવું, તો કાટ આવું, દીખા દો કોઇ ઘાટ,
છુટેંગે તુમસે, લુટેંગે ગુમસે, ઊઠેંગે કુમસે યાર.—ફલકકા.
તુ મસ્તે મસ્તી, તુ હસ્તે હસ્તી, મએં પસ્તે પસ્તી હાએ!
કરમ તેરા હએ, સીતમ મેરા હએ, ઘસીસે હું નાચાર.—ફલકકા.
તેરી મદદ હએ, તો જુલ્મ રદ હએ, યેહી સનદ હએ પાસ,
કે તુ યંહીપર, કહાં કહીંપર, નેહાં નહીં પર વાર.—ફલકકા.
ઓ જેબે આલમ, શફેએ આલમ, હું મએં નશેએ ખાક,
ક્હાં હએ રૈનક, ક્હાં હએ રૈનક, કહાં હએ રૈનકદાર, ?—ફલકકા.]

[નીંદસે ઘબરાકર ઊઠનાં જાંનેજહાં દીલફીગારકા, ઔર ઉસકો દીલાસા દેના પીરમર્દ હુશીયારકા.]

બએત.

કયું ખબરાકે ઉઠા તુ જાંનેજહાં!
ડરા નીંન્દમે કયા તુ અએ મેરી જાં!

જીલા-બરહુન્સ—ગજલ—ગારમે ગમકે તુ આશેર—તર્જ.

જાંનેજહાં—

ખ્વાબમે કોઇ, ગયા હએ દીલ હમારા લુટ કર,
ચોરને જીસે હમે અફસોસ! મારા લુટ કર.—ખ્વાબમે.
લેકે દીલભી મારી કાતીલને મુઝે તલવારે ઇશ્ક,
કર ગયા કજાકુ જખમી માલ સારા લુટ કર.—ખ્વાબમે.
યાતો દે વાપસ મેરા દીલ, યા મુઝે તુ કતલ કર,
લુટા દીલ તો સરભી લે જા, અએ દીલઆરા લુટ કર.—ખ્વાબમે.
ખ્વાબે ગફલતમે હુવે તુમ ઉસપ કાબીજ અએ સનમ,
વર્ના દીલ લાતા મેરા જીભી તુમારા લુટ કર.—ખ્વાબમે.

બએત.

પીરમર્દ—જાંનેજહાં કયું કરતા હએ દીવાંનોસી તુ બાત?
આયાથા કૌન ખ્વાબમે તેરે અએ નેક જાત?

સુદસ.

જાંનેજહાં—વાલીદ પરી એક આઇથી ગેસુ સંવારકે,
દીવાંના મુઝકો કર ગઇ નજારે મારકે.
વ્હો લે ગઇ શભી મેરી દીલપર ઊતારકે,
મએંનેભી દીલ દીયા ઊસે આખીરકો હારકે,
મુઝકો મીલા પતાભી વ્હો વાલીએ શાંમ હએ,
ઇન રોજો તખ્તપરભી ઊસીકા કીયાંમ હએ.

અબીઆત.

પીરમર્દ—નીસબત હએ બેટા લાઅલકો સંગે સીઆહાસે?
મનસુબ હોતાભી હએ ગદા કોઇ શાહાસે?
સચ હએકે મુલ્કે શાંમકી હાકીમ હએ નાજની,
પર કીસ તરેહ વ્હો હોવે ભલા તેરે દીલ નશીં?
મુફલીસ હએં હમ, હમારે હએ નજદીક જર કહાં?
બેજરકે ઊસકા દેખ સકે કોઇ દર કહાં?

સારંગ-ગજલ—દીલ મેરા જીસને લે ગયા—તર્જ.

જાંનેજહાં—બેજર હય કૌન, ઔર કહો જરદાર કૌન હય ?
ગુલ કીસ જપેસે આયા હય, ગુલજાર કૌન હય?—બેજર.
જરવાલોંસે ગરીબ, ગરીબોસેં આહલે જર,
ગર ન ગીઆયા હોવે, તો સરકાર કૌન હય?—બેજર.
આશક અગર ન હોવે, તો માઅશુક હોવે કૌન?
ગર બાવફા ન હો, તો જફાકાર કૌન હય?—બેજર.
અન્ધેર ગર ન હો, તો ઊજાલેસે કામ કયા ?
રૌનક ન હો, તો તાલીબે દીદાર કૌન હય?—બેજર.
[આના વજીરે આઝમ રૌશનબખ્તકા કઇ આહલેકારોંકો હમરાહ લે કર, ઔર સર ઝુંકાના પીરમર્દ કે આગે.]

અબીયાત.

રૌશનબખ્ત—અય શાહ સાહેબ હું અર્જ પરદાજ મય,
અબ એક આપસે કહેતા હું રાજ મય.
મલેકા જો વ્હો ક્રીશવરે શાંમ હય,
તુમારે પ ઊસકા રહે પયગાંમ હય,
"કે જો હય પીસર આપકા ગુલઉજાર,
મેરા ખ્વાબમે લે ગયા વ્હો કરાર,
વ્હો કાફીર સનમકી હુવી હું મયં ગંમ,
મેરી શાદીકા ઊસ્સેહી હય કીયાંમ
મેરે હાતમે દીજે અબ ઊસકા હાત,
રહે તાકે તા જીસ્ત હમ દોનુ સાત."
પીરમર્દ.—મયં રખતા નહીં ભાઇ કોઇ પીસર,
હય પાલા હુવા એક વ્હેી લફ્તે જીગર
ઇસેભી હુવા શાઇદ હય કોઇ ખ્વાબ,
હું રાજી તુ લે જા હય કારે સવાબ.
રૈશનબખ્ત—ચલો અય મીયાં ખુલ ગયે અબ નસીબ,
હય શાદી તુમ્હે શાંમકી અબ નસીબ.

સારંગ—ગ઼ઝલ—તુમ અપની ચશ્મ મસ્તકા—તર્જ.

જાનેજહાં—શાહીસે કામ હએ ન હએ સુલતાનસે ગ઼રજ.
હએ રોજ઼ો શબ મુઝેતો મેરી જાનસે ગ઼રજ—શાહીસે.
કાફીર સનમ મીલે તો હમે કુફ્ર હએ કુબુલ,
મજહબસે હએ ગ઼રજ ન તો ઇમાંનસે ગ઼રજ—શાહીસે.
જો મુઝકો ચહાતા હએ, મએં ઊસકા હું ગુ઼લામ,
હીંન્દુસે હએ ગ઼રજ ન મુસલમાનસે ગ઼રજ—શાહીસે.
[પીરમર્દકો] દો તુમ રજા તો જાકે મીલું આપને યારસે,
ઊસ્સે હએ પહેલ સાહેબ ફરમાનસે ગ઼રજ—શાહીસે.

પરજ-કાલીંગડા—સંગદીલ હમ હોકેરે—તર્જ.

પીરમર્દ—ખુદા નીગાહબાં હએ તેરા, જા અએ પીસર સીધાર તુ,
દોઆ હએ મેરી યેહી પાએ બસ કહીં કરાર તુ.
ઇશ્કે મજાજીસે જો મુંહ ફેરા તુને અએ પીસર,
તો બાહરે હકુમે કીસ તરહસે હોગા બેટા પાર તુ.
[પીરમર્દકો તસલીમ કરકે વજીરકે સાથ જાંના જાંને-
જહાંકા, ઔર આંના મહેરેજમા નાતવાંકા.]

કાફી-હોરી—ગ઼ઝલ—રંગ ડારા મોહકો તુને રંગારી.—તર્જ.

મેહરેજમાં—લો મએંતો અબ આયા હું ઘરબાર તજકે,
વ્હે પાપી જગતસે ફેર આયા હું લજકે.—લો.
હરવાલે મોહેકો હરકા પતા દો,
વએકુંઠ લુંગા મએં અબ વાકો ભજકે.—લો.
ખાક લગાવું, ભભુત રમાવું,
મએં અબ સાજ સાજુંગા સાજનસે સજકે.—લો.

જીલ્લા-ઠુંમરી—પીની પીની પ્રેમાંનન્દ પ્યાલા—તર્જ.

પીરમર્દ—ભરે ભરે હએ ઇશ્કુકા દમ તુ,
રહેના સાબીત અએ બની આદમ તુ.—ભરે.
દીલકો લુભા કર, યાદે ખુદા કર,
ભુલા જા આંખ સારા આલમ તુ.—ભરે.
[પએંરાંપે ગીરના મેહરેજમાકા, ઔર સરપર
સાયા કરના દુરવેશે જહાંકા.]

બાબ પહેલા—પરદા છઠ્ઠા.

જંગલ-

[આલમજાંનકા આંના લીબાસે મરદાના પહેનકર શીકસ્તા હાલમેં]

આસાવરી-ગઝલ—દો ઉસકા પતા અય્એ લોગોં-તર્જ.

આલમજાંન—
જીસે સમઝતે હય્એં અપની હસ્તી, વ્હો હો ગઇ હય્એ હમારી પસ્તી,
હમે નહીં જીન્દગીકી મસ્તી, અજલ કમર ક્યું નહીં તુ કસ્તી?—જીસે.
હજારોં તલવોંમે ચુબ ગય્એ ખાર, મય્એં રાહ ચલનેસે અબ હું બેઝાર,
અજલ સીવા કૌન હય્એ મેરા ગમ્ખ્વાર, નહીં હય્એ વ્હોભી કમરકો કસ્તી.-જીસે
ગુજર ગઇ ઊમ્ર મેરી સારી, કી કૌનસી મય્એંને નામદારી,
તુઝે ખુદાયા જો હોગી પ્યારી, યેહ ગમકી નાગન હય્એ મુઝકો ડસ્તી.—જીસે.

[મારે ગમકે આલમજાનકા બેહોશ હોના, એક ગુલામ ફરોશકા આંનકર આલમજાંનકો ઉઠા લે જાને ચહાના.]

બએત.

ગુલામ ફરોશ—શુક્રે હક લાવું બજા, કે હો ગયા હય્એ મેરા કામ,
હય્એ વઝીરે શામકો મનઝુર એક ઐસા ગુલામ.

[બેહોશીમે આલમજાનકો ઊઠા લે જાંના ગુલામ ફરોશકા.]

તમામ હુવા બાબ પહેલા.

બાબ દુસરા—પરદા પહેલા.

દીવાનખાંના.

[રાહતેરૂહકા મઅ દાયાઓંકે દાખેલ હોના,
દરબાનકા બાહેરસે પુકારના.]

બએત.

દરબાન.—નૌશાહકા અજમ આનેકા હએ ખ્વાબ ગાહમે,
ખ્વાસો નજર ન આના તુમ ઊનકી નીગાહમે.

[ખ્વાસોકા દુસરે દરવાજેસે ઘબરાકર બાહેર જાંના, ઔર જાનેજહાંકા આંનકર રાહતેરૂહકો મ્હોબ્બત જીતાના, રાહતેરૂહકા શરમાના.]

જીલા-ગઝલ.—ફીર દુબારા ઇશ્કકા.—તર્જ.

જાંનેજહાં.—
ચએંન પાકરભી ગયા હએ ઇઝતેરાબ અપના નહીં,
વસ્લમેભી છોડતે હએ પ્હેહીજાબ અપના નહીં.—ચએંન.
ર્હે ગુમાં હએ ઇનકોકે મુસાસા ગશ મએં ખાવુંગા,
ઇસ લીયે મુંહસે ઊલટતે હએં નકાબ અપનાં નહીં.—ચએંન.
દો કફે પા પર તેરે હમ સદકે કરતે દો ગુલામ,
આફતાબ અપના નહીં, કુચ્છ માહતાબ અપનાં નહીં.—ચએંન
અએ સનમ ઓ સંગદીલ, કુચ્છ ખૌફ કર અલ્લાહકા,
સૌ કીયે મએંને સવાલ, એકભી જવાબ અપના નહીં ?—ચએંન.

[રાહતેરૂહકા નકાબ ઊલટકર જાંનેજહાંકો દેખના, ઔર અપના આશક ન હોનેસે ઊસે ઝીડકનાં. જાંનેજહાંકાભી રાહતેરૂહકો દેખ કર દુર સડકના.]

કલ્યાંન-ભોપાલી—આપકા મુસ્તાકુ હું મએં આઇયે.—તર્જ.

રાહતેરૂહ—હાએ ! અલ્લાહ મેરા દીલદાર ર્હે નહીં,
પ્યાર હએ ર્હે વ્હો ગુલેતર ર્હે નહીં.—હાએ !
ખ્વાબમે મુઝકો ગયા જો મારકે,
મેરા કાતીલ વ્હો સીતમગર ર્હે નહીં.—હાએ !

જા અબ્બે બાધ જીસકી શાદી તેરે સાત,
હો ગઇ હમ્બે કુચ્છ વ્હો કમતર ન્હે નહીં.—હમ્બે ।

મજકુર• તર્જ.

જાંનેજહાં—બાત સચ હમ્બે આપ ધબરાવો નહીં,
મેરી હો હમશીર શરમાવો નહીં—બાત.
જો પરીરૂ મબ્બેને દેખી ખ્વાબમે,
વ્હો નહીં હમ્બે, આપ પછતાવો નહીં.—બાત.
કી હમ્બે શાદ્દ સબને અપની મસખરી,
પર કભી બદજન મુઝે પાવો નહીં.—બાત.

[જાનેજહાંકા એક બાજુ હો જાના.]

મજકુર તર્જ.

રાહતેરૂહ—ખ્વાસોં જલ્દી આવો તુમ અબ મેરે પાસ,

[આના ખ્વાસોંકા]

કયા તમસખુર કરતે હમ્બેં સબ બેહીરાસ.
જશ્નગાહમે હોગા શાધ્દ કે વજીર,
જા બુલા ઊસકો મબ્બે હું ગમસે ઊદાસ.

[જાંના ખ્વાસોંકા, રાહતેરૂહકા ખ્વાબમે દેખા
હુવા આશકકો યાદ કરના.]

બીલાવલ-ગજલ.—દીલો જાંસે ફીદા હું—તર્જ.

ઊસકો તલાશ કરકે લા, અબ્બે મેરી જાં નીકલ નીકલ,
બે ઊસકે તુઝકો કયા કરૂં ? રૂહે રવાં નીકલ, નીકલ.—ઊસકો.
કાતીલ તુઝે ખીયાલ હમ્બે, કત્લકા ફીકર હમ્બે કીસે,
શમશીરે આબદાર લા, લે ઇમ્તેહાં નીકલ, નીકલ.—ઊસકો.
મુશ્તાક હું જીહુરકા, હમસોજ હુંગા તુરકા,
શોઅ્લા એક અપને નુરકા, કર દે અયાં નીકલ, નીકલ.—ઊસકો.
તેરેહી ઇન્તેજારમે, મુર્દે હમ્બેં સબ મજારમે,
આમદસે તેરી જીન્દા હો, જાંનેજહાં નીકલ, નીકલ.—ઊસકો.

[આંના વજીરે આઝમ રૌશનબખ્તકા, આલ-
મજાંનકો ગુલામકે લીબાસમે હમરાહ લે કર.
આલમજાનકા જાંનેજહાંકો ઝાંકના, જાંને-
જહાંકા આલમજાનકો તાકના.]

મુસદ્દસ.

રોશનબખ્ત—ક્યું યાદ કીયા હૈ મુઝે શાહઝાદીએ આલમ,
આજ આપકી શાદી હૈ, કયા! હૈ શાદીએ આલમ?
દુલ્હેસે તુમારે રહે આબાદીએ આલમ,
સબ મુંલ્કભી તાબ્એ રહે. ઔર વાદીએ આલમ,
હમ સબમે તો હૈ શાદીકી એક ધુમ મલેકા,
હએરત હૈ કે હો આપતો મગમુમ મલેકા.

રાહતેરૂહ—મગમુમીકા બાએસ મેરા માઆલુમ તુમ્હે હૈ,
એ મસખરેં સબ રાજ યેહ મફહુમ તુમ્હે હૈ.
જલતા હૈ જીગર મેરા, ઔર એક ધુમ તુમ્હે હૈ?
કુચ્છ ધ્યાનભી હજ્જાજકા મેરી બુમ તુમ્હે હૈ?
બેગાના યાંહાં ભેજા, મેરે યારકો રખકે!
લી આબરૂ મેરી, મેરે દીલદારકો રખકે?

રોશનબખ્ત—શાહજાદી તુમારાતો વ્હો દીલદાર પેહી હૈ,
દેખાથા જીસે ખ્વાબમે વ્હો યાર પેહી હૈ.
આંખોંકા તુમ્હારી જો હૈ બીમાર, પેહી હૈ,
દુરવેશકા ફરજંદ ખુશઅતવાર પેહી હૈ,
હમ બ્યાહાકે લાએ ઇસે કહેનેસે તુમ્હારે,
હએરાંન હૈં અબ રન્જકે સહેનેસે તુમ્હારે.

રાહતેરૂહ—ગર પેહી વ્હો દીલદાર હૈ, તો દીલદાર નહીં મેરા,
ભાઇ ઇસે કહેતી હું મએં શૌહર નહીં મેરા.
અબ મુઝસે સંભલતા દીલે મુજતર નહીં મેરા,
યેહ મુલ્ક નહીં મેરા હૈ, યેહ ઘર નહીં મેરા,
બસ્તીસે નીકલ દશ્તકો આબાદ કરૂંગી,
અલ્લાહકો ઇસ બુતકે એવજ યાદ કરૂંગી.

રોશનબખ્ત—એ રાહતેરૂહ કયા હુઇ શાઇદ તું દીવાંની?
કયું ફેરતી હો આબરૂ પર શાહીકી પાંની?
વુજરા ઇસે સબ લાએ હૈં કરકે તેરા જાંની,
હરગીઝ યેહ નીકાહ તુટ નહીં સકતા હૈ માની?
બેફ્રુદ યેહ જીદસે તેરી હો બએંગી નાહક,
તુ તખ્તકો ઔર તાજકો ખો બએંગી નાહક.

રાહતેરૂહ—યેહે તખ્ત મુબારક તુમ્હે, યેહે તાજ મુબારક,
અતરાફકા જો આતા હય્ યેહે બાજ મુબારક.
હશમત હો મુબારક, તુમ્હે યેહે રાજ મુબારક,
સીંગાર મુબારક, યેહે મેરા સાજ મુબારક,
બનકી હમે હીર્નોમે કરાર આએગા શાયદ,
વ્હો અબ્રુ કમાં, કરને શીકાર આએગા શાયદ.

[રાહતેરૂહકા પરેશાન હો કર ચલે જાંના. વજીરો જાંનેજહાંકા સોંચકે દરીયાવમે ગોતે ખાના.]

રોશનબખ્ત—એસીભી બલા જીદકા કહીં હોગા ઠીકાંના,
[જાંનેજહાંકો દેખ કર.]
અએ જાંનેજહાં રન્જો અલમ તુને ન ખાંના.
શાયદ હય્ મુકદ્દરમે તેરે તાજે શાહાનાં,
દરબારમે અબ સાત મેરી તુનેભી આંના,
બહેકી હય્ વ્હે, કૌન અબ હય્ ભલા રાજકા વારીસ?
ઠેરાએંગે વુજરા કીસેભી તાજકા વારીસ.

બએત.

જાંનેજહાં—જો હોના થા સો હોગા, મગર ફીજે બયાં વ્હે,
સાહેબકે જો સાથ આયા હય્, હય્ કૌન જવાં વ્હે?

મુદસ.

રોશનબખ્ત—ઇસ પુસુફે સાનીકોતો કલ મય્ંને ખરીદા,
ચાલાક ગુલામ હય્ મેરા વ્હે રન્જ ચશીદા,
હર ઇલ્મમેભી પાતા હું મય્ં ઇસકો રસીદા,
ઇસ વાસ્તે રખતા હું ઇસે સાથ કશીદા.
અબ જાએં ચલો રાએંગાં ઔકાત હય્ ગુજરી,
દરબારમે બોલેંગે જો કુચ્છ બાત હય્ ગુજરી.

[જાંના વજીરે આંજમકા મય્ આલમજાનો જાંનેજહાંકે.]

આબ હુસરા—પરદા હુસરા.

દરબાર.

[વુજરાવોંકી જમાઅતકા બઅેઠે હુવે નજર આંના, વજીરે આઝમ રોશનબખ્તકા આલમજાંનો જાનેજહાંકો સાત લાંના, સબકા શર્તે તાઅઝીમો આદાબ બજાંના.]

મુસદ્દસ.

રોશનબખ્ત—અએ સાહેબો, દો રાએ તુમ અપની તમામ અબ,
પેશ અપને આયા હએ બડા મુશકીલ વ્હે કાંમ અબ.
શાહજાદીકો ખીયાલ હુવા હએ વ્હે ખાંમ અબ,
બેહુદા એસે કરતી હએ વ્હોતો કલામ અબ,
જીનહાર મએં ન બ્યાહુંગી જાંનેજહાંકે સાત,
હએ મેરી દીલલગી કોઇ ઓર દીલસીતાંકે સાત.

દીલાવર——ઊસકેહી કહેનેસેતો ઇસે હમ બ્યાહાકે લાએ,
હમ કયા કરેં જો ઊસકો પસંન્દ અબ નહીં વ્હે આએ.
અબ ઓરસે નીકાહ વ્હો કરેગી હએ હએફ હાએ!
કયા આખૃર રહેગી રીયાસતકી વાએ! વાએ!
મરીતો રાએ હએ, વ્હો હુકુમતસે હો પરે,
ફૂર ચાહે ઊસકા દીલ જીસે, દીલદાર વ્હો કરે.

અબીયાત.

રોશનબખ્ત—કહેતી હએ ખુદહી વ્હો, મુઝે શાહી ફુજુલ હએ,
દીલબર મેરા મીલાતો મુઝે સબ કુબુલ હએ.

યકીન——ગર યુંહી બેહયાઇસે ઊસકા કલાંમ હએ
તો એસી શાહજાદીકો અપનાં સલાંમ હએ.

રોશનબખ્ત—કીસકો કરેંગે તખ્તનશીં, વ્હે દો રાએ અબ,
દીલાવર——કાબીલ જો સબમે હો, ઊસે દીજે વ્હે જાએ અબ.

રૌશનબખ્ત——જાંનેજહાંકા ખ્યાલ તો તુમ ઇંતેહાંન લો,
જેબાઇસે હમે યા નહીં શાદી યહ જાન લો.
યકીન————જાંનેજહાં ગો તું નહીં હકદારે શાદી હમે?
વ્હો કોન હમે બશર જો સજાવારે શાદી હમે?
જાનેજહાં———શાહોંકે ખાંનદાંનસે જો ઝીશઊર હો,
શાદીકે કાબીલ આદમી વોહી જરૂર હો.
રૌશનબખ્ત——મતલબ ક્યા ખાંનદાનસે, કોઇ બશર રહે,
લેકીન હરએક સીપાહકા ઊસમે હુનર રહે.
દીલાવર———હો ફર સીપાહ હર ઇલ્મકા અચ્છા મજાક હો,
શાઅરાકેભી કલાંમકા કુચ્છ ઇસ્તીયાક હો.
યકીન————ચેહરાભી રોબદાર હો, તીસપ જસીમ હો,
જંગ્ગી દીલેર શેર હો, નાંમી કદીમ હો.
આલમજાંન——ગર હો રજા મુઝે તો કરૂં મએંભી કુચ્છ કલાંમ,
રૌશનબખ્ત——કહેદે જો કહેતા હમે, હુવા ક્યા ગર હમે તુ ગુલાંમ.

મુસદ્દસ.

આલમજાંન——વ્હો કહેતે હમેં કે શાહા કોઇ ઇબ્ને શાહા હો,
તુમ કહેતે હમેં કે માહીર ફન્ને સીપાહા હો.
યહે કહેતે હમેં હર ઇલ્મકા હાવીએ જાહા હો,
ઇન્કા હમે કહેના રોઅબો શુજાઅત પનાંહા હો.
ઓસાફ ઇતને હોં, ન હોં, પર દાદરસ રહે,
જેબા હમે શાદી ઊસકો, જો ફરીયાદરસ રહે.
જાનેજહાં———ક્યા ખુબ બાત આપને કી વાહા ! આફરીન,
રૌશનબખ્ત——હમે કોઇ ફએલસુફકા બડકા યહે બીલયકીન.
દીલાવર———શાહજાદોંસી હમે ઇસકી ચમકતી હુવી જબીંન,
યકીન————કુચ્છ ઓરભી પુછતા હું તુમે કહેદે અએ હસીંન.
શાહ વાસ્તે હમેં ચોરોંકે યા સાહુકારકે?
શાહ હમે ગરીબાંકે લીયે, યા માલદારકે?

ખમસા.

આલમજાંન—શાહ ચોરોંકે લીયે ન સાહુકારકે લીયે,
મુફલીસકે વાસ્તે હમે ન જરદારકે લીયે.
હમે બાહરે ચારાગર ન તો નાચારકે લીયે,
ન વાસ્તે સીપાહા ન સરદારકે લીયે.
હમે બેગુનાહ ઓર ગુનાહગારકે લીયે.

મુરસ.

જાનેજહાં———ક્યા બાત હએ માનતા હું રહે શીરીં કલામકો,
ફેરાનબખ્ત———શુમ ખસને તો કીયા હએ ફરાતુકે નામકો,
દીલાવર———હએ ચ્હાંકી શાહી જેબા રહે આલી મુકામકો,
યકીન———શાહદ પસન્દ રાખે રહે હોગી તમામકો,
જાનેજહાં———મુઝકો તો હએ પસન્દ,
ફેરાનબખ્ત———મુઝેભી કુબુલ હએ,
દીલાવર———પ્હેનાદો સરપે તાજ,
યકીન———યે મતલબ હુસુલ હએ.

[સબકા સફ સંવારકે ખડે હોના, વજીરે
આજમકા જા કર તાજો કુબા લે આના,
ઔર આલમજાનકો પહેનાના.]

અબીયાત.

જાનેજહાં———હો નામભી તો આપકા માઆલુમ અએ જનાબ.
આલમજાન———ફીદવીકો સારે કહેતે હએ મકસુમ અએ જનાબ.
ફેરાનબખ્ત———મકસુમ બાદશાહ હો મુબારક રહે તખ્તો તાજ,
ફજલે ખુદાસે હોવે જહાંમે તુમારા રાજ.

[સબકા તાઅજીમ બજા લાનાં.]

બાબ દુસરા—પરદા તીસરા.

જંગલ.

[રાહતેરહકા જોગન બન કર બ હાલે પ-
રેશાન આના.]

ઝીન્ઝોટી—ગઝલ—જીગરસે સોજકા જો જોશ ઉઠા.—તર્જ.

રાહતેરહ—
આબેસાં દસ્ત નવર્દી હએ ભીલા ખારોંસે,
બાઅદ મુદ્દતકે મુલાકાત હુવી યારોંસે.—આબેસાં.
ફુલબ ઉસ્શાકુકો કર, તાકે હોં ખુંબાર રગેં,
બાગ હએ તેરી ગલી, જેબ દે ફવ્વારોંસે.—આબેસાં.
ઊનકે નજદીક શીફા આતેહી હોવી હએ મરીજ,

હમ મસીહાકા દ્રકા હુએ તેર બીમારાંસે.—આબેસાં.
ઉલસે દીલ મીલ ગયા, લેકીન ન મીલી આંખસે આંખ,
રામતા સુલ્હ હુવી, જંગ રહા આરાંસે.—આબેસાં.
દોરમે ઉસકે ન કમું રૌનકે ઉશ્શાક ઘટે,
હમ વફાદારાંસે હુએ, ઔર વ્હો જફાકારાંસે.—આબેસાં.

[એકાએક ગશ ખાકે ગીરના રાહતેરૂહકા,
ઔર શાહેજમાંનકા માએ આહલેકારાંકે
શીકારકો આના.]

ઝીન્ઝોટી—ઈગ્રેજી તર્જ—જુવો પેલી ચમ્પેલી.—તર્જ.

આહુલેકાર—તેજ હીરન થા વ્હો શાહે આલમ,
ઊસકો પકડને દૌડે બહોત હમ.
સોંચે બહોતભી જાએ કહીં થમ,
દૌડ ગયા વ્હોતો ધમ ધમ ધમ.

[દુરસે દો હીરનકુ દેખ કર.]

શાહેજમાંન—દેખો વ્હો દો હુએં આહુ ચીકારે,
જાનું મએં જબ જો ઊન્હે તુમને મારે.
ચીહલે ચઢા લો કમાનો પ સારે,
દૌડો વર્ના કરતે હુએં વ્હો રમ રમ રમ.

[દૌડના આહલેકારાંકા, બાદશાહકા ફુકરાંના
રાહતેરૂહસે, રાહતેરૂહકા હોશમે આંના,
ઔર શાહેજમાનકો દેખ કર તઆ-
જ્જુબ હોના.]

જીલા—ગઝલ—ઈસ આતશે ઊલફતને.—તર્જ.

રાહતેરૂહ—બેદાર બખ્ત થા મેરા ગો મએં થી ખ્વાબમે,
કીસને જગાકે ડાલા મુઝે ઇજતેરાબમે.—બેદાર.
ગફ્લતહીકે સબબ ગમે દુન્યાંસે થે પરે,
ઔર હોકે હોશીયાર પડે પેચોતાબમે.—બેદાર.
ગારત કીયા હુએ જીસને મેરા દીલ લડાકે આંખ,
દીદાર હો રહાથા મુઝે ઊસકા ખ્વાબમે.—બેદાર.
શાહેજમાંકા બેટા હું, બસ કહે દીયા પતા,
ઊસ ગુલને નાંમ રખ્ખા પર અપના હીજાબમે.—બેદાર.

ભઐરવી—ગજલ—નહીં પાતે હએ એસી હમ એક રાત.—તર્જ.

શાહેજમાંન—તુ કીસ બાહરસે આઇ દુરરે યતીમ,
તેરા બુર્જે જોહરા કહાં હએ કદીમ?—તુ.

ચમન તેરા તેરસે કયું છુટ ગયા?
તુ કીસ ગુલકો ઢુંડે હએ મીસ્લે નસીમ?—તુ.

તડપનેસે તેરે મએં બેતાબ હું,
કરે ફજલ તુઝપર કરીમો રહીમ.—તુ.

મ જ કુ ર ત ર્જ.

શાહતેરૂહ—કરીમ અપનાંહી ગર મદદગાર હો,
તો બન્દા ભલા કાહેકો ખ્વાર હો.—કરીમ.

જો શાહજાદી હો શાંમકે મુલ્કકી,
તાઅરસુફ હએ ઊસપર રહે આજાર હો.—કરીમ.

હું ફરજંદે શાહેજમાં પર ફીદા,
ખુદા જાંને કબ જહો મેરા યાર હો.—કરીમ.

[શાહતેરૂહકા આંસું બહાના, શાહેજમાંકા મનાના.]

મુ દ સ.

શાહેજમાંન—આંખોંસે અપની ખુન અએ બુલબુલ ન તુ બહા,
જહો ગુલ હએ મેરે બાગકા, જીસપર હએ તુ ફીદા.

શાહેજમાંભી નાંમ અએ શાહજાદી હએ મેરા,
હએ પુરશઊર બેટા મેરા તેરા દીલરૂબા,

ચલ અબ વતનમેં મેરે તુ શાદીસેં શાદ હો,
મતલબ હુસુલ ઊસકા હો, તુ બામુરાદ હો.

[બા ઇજ્જતો પ્યાર હાત પકડ કર શાહે-
જમાંકા શાહતેરૂહકો લે જાના.]

બાબ દુસરા—પરદા ચોથા.

દીવાંનખાના.

[જાંનેજહાંકા ફીરાકે આલમજાંનમે બેકરારી કરતે દીખલાઈ દેના.]

ભએરવી—ગઝલ.—બબસે લબ ઓ બાબાર.—તર્જ.

જાંનેજહાં—

અએ દીલ દીવાંને યેહ વક્ત આશનાઈકા નહીં,
દોસ્ત કીસકા દોસ્ત હો, જબ ભાઈ ભાઈકા નહીં.—અએ.
દોલતો ખુબી કમીનોંકો દી ફ઼કને આજ કલ,
કયું ભલા પેશા કરે જો બેવફાઈકા નહીં?—અએ.
મએં ન કહેતા થા કે અએ દીલ, વસ્લકા મત રખ ખીયાલ?
કર બયાં ગમ કીસ્સે ઊઠતા અબ જુદાઈકા નહીં.—અએ.

[વઝીર રોશનબખ્તકા આન કર જાનેજહાંકો છુપ કર દેખના.]

દાનો ઈમાં લેકે યું એક બુતને નાકારા કીયા,
કાંમ મુઝસે હોતા અબ કોઈ ખુદાઈકા નહીં.—અએ.

[વઝીર રોશનબખ્તકા જાંનેજહાંકો દીલાસા દે કર મનાના.]

મુખમ્મસ.

રોશનબખ્ત——જાંનેજહાં યેહ રોજકા હુએ ઈજતેરાબ બદ,
હર શબ જલાંના જી, હુએ યેહ બેશક અઝાબ બદ.
જુલ્ફે સનમકી યાદકે હુએં પેચોતાબ બદ,
દુકમાંએ દહરને જો કીયા ઈન્તેખાબ બદ,
બદસેભી બદ હુએ ઊલફતે ખાંનાખરાબ બદ:

જાંનેજહાં——બેશક હમેશાં ઈશ્કમે હુએ ગમકા સાંમના,
આ આકે મૌત કરતી હુએ નીત દમકા સામના.
કેસા યેહ સાંપકે હો ભલા સમકા સાંમના,
કરતા હુએ દીલ જો કાકુલે પુરખમકા સાંમના,
યેહ નાતવાંસે હોગા કયા રુસ્તમકા સાંમના!

શેરાનબખ્ત——કીસ પર મરતા હૈ ઉસકા નામ તો લે!
રાએસે મેરી તુ કહે કામ તો લે.
બન્દા પર ઉસકે જો કૃપામતો લે,
ન કરે બાત, વ્હો સલામ તો લે.
જાતા હું ઉસકે ઘર પયામ તો લે.

મુસદ્દસ.

જાંનેજહાં——ઉસકે નાંમો નીશાંકી ક્યા હો ખબર?
ખાબમે જીસકો દેખા એકહી નજર.
થા જો બન્દા તુમારા રશ્કે કમર,
જીસકો બીઠલાયા તુમને શાહી પર,
આયાથા મેરે ઢબર વોહી,
હૈ સનમ મેરા હુ બ હુ વોહી.

શેરાનબખ્ત——તુ તો આશક હુવા હૈ ઓરત પર,
વ્હો તો હૈ મર્દ કોઇ રશ્કે કમર,
માંનું વ્હે બાત કેસી તેરી પીસર,
ખ્વાબ તેરા ખીયાલ હોગા, મગર,
તેરી કીસ તરહ વ્હો કરે ઉલફત?
રખ દે અબ તેરી તુ પરે ઉલફત.

જાંનેજહાં——તુમ વ્હો જોહરાકો સમઝો માંહા નહીં,
વ્હો જુલએખા હૈ, યુસુફ આહા! નહીં.
મર્દ કુચ્છ અપના બાદશાહા નહીં,
ક્યા મેરા દીલ મેરા ગવાહા નહી?
વ્હો પરી આઇ અપના દેસ બદલ,
ઇસ લીયે કર લીયા હૈ ભેસ બદલ.

શેરાનબખ્ત——હૈ ઇસી બાત પર જો તુઝકો યકીં,
તો હૈ તદબીર ઉસકી માહાજબીં.
બાગમે જાએ જબ વ્હો શાહે હસીં,
ભેસ ઓરતકા લેકે જા તું વહીં,
ઇશ્ક અપનાં ઉસે જીતાના ખુબ,
ઉસકે આગે પછાડે ખાંના ખુબ.

ભઐરવી—ઠુંમરી—ઋખ ન બજવા ગાંમ.—તર્જ.

જાંનેજહાં———તુને અચ્છો બતાયા બાગ, ધન ધન રે.—તુને.
બનકે સોહનીયાં, પ્યાવું મોહનીયાં,
જાગે જો મેરા ભાગ, ધન ધન રે.—તુને.
[જાનાં વઝીરકે સાત જાંનેજહાંકા.]

બાબ દુસરા—પરદા પાંચવા.

મહેલ.

[રાહતેરૂહકા બેકરારી કરતે હુવે આના.]

મુસ્તેજાદ-બેતાબ મેરા જી હએ રે.—તર્જ.

રાહતેરૂહ—

હએ એક રંગ મેરા, તેરે હએં હજાર રંગ, એયાર અરવગર,
કીસ તરહ જાંનુ મએં કે હએ કયા તેરા યાર રંગ, પોદેમે હએ નજર.
હએ.

તુ સબ્જ હએ, યા સુર્ખ હએ, યા જર્દ, યા સુફીદ હું ઈસ ખીયાલમે,
ગુલઝાર દહરમે હએં બરાબર યે ચાર રંગ, તુ કોનસા મગર?
હએ.

મએં રૂ સીઆહ હું, ઔર વ્હો હએ સાહેબે જમાંલ, હો કીસ તરહ વીસાલ?
અપના નહીં મીલાતે હએં બએલા નહાર રંગ, એક એકસે હએં દીગર.
હએ.

દમ લબપે આ ચુકા, અએ મસીહા હએ તુ કહાં? છોડો નહીં અમાં,
હએ વકતે નજઅ ફક હએ મેરા ગુલએ.જાર રંગ, જલદ આકે લે ખબર.
હએ.

[પુરશફીરકા હીમાકતસે અકડતે આના,
ગબતેરૂકા ખબરદાના.]

ભીલાવલ—ઠુંમરી.—આવો પીતમ આવો પીતમ.—તર્જ.

પુરશરીર—

ખુલખુલે શએદા બાગે જહાંમે, રશ્કે ગુલેતર હમીતો હએં,
ગુલશને ખુશીમે અએ કુમ્રી, સર્વો સુનોબર હમીતો હએં.
ખુલખુલે.

શાખ હમી હએં, નખ્લ હમી હએં, હમી હએ ગુન્ચા નરગીસ હમ,
સમન હમી હએ, ચમન હમી હએ, લાજએ આહમર હમીતો હએં.
ખુલખુલે.

હમી બહાર હએ,હમી ખીજાં હએ,હમી હએં તર,ઔર હમી હએ ખુશ્ક,
નસીમે સહરી હમારા નાંમ હએ, તીસપર સરસર હમીતો હએં.
ખુલખુલે.

ફીદા જો તુમને કી જાંન હમપર, તો શાંન અફજુ તુમારી હો,
પરીરુ કાફે જહાંમે તુમ ઔર રાજા ઇન્દર હમીતો હએં.
ખુલખુલે.

ઝીન્ઝોટી—ઠુંમરી.—રાજાજી મોહે કાહે સતાવો ભલા.—તર્જ.

રાહતેરૂહ—

અએ સાહેબ કયા આપકા નાંમ હએ? કહો કયા કાંમ હએ.—સાહેબ.
હો મૌસુફ હર વસ્ફમે આપ બેશક,
જમીંપરહી સાહેબકે ઇરફાંમ હએ. કહો કયા કાંમ હએ.—સાહેબ.
કયું ઇસ ઘરમે તશરીફ લાએ ભલા તુમ,
નેહાયત તાઅજ્જુબમે નાકાંમ હએ, કહો કયા કાંમ હએ.—સાહેબ.

કલ્યાંન—ગઝલ.—દુલહન માંગે સંવારન સારી.—તર્જ.

પુરશરીર—મેરી આઇ તુ આશકે જાર હો કર,
તો આયા હું મએંભી તેરા યાર હો કર.—મેરી.
મએં શાહજાદા જીજાહા ફરજન્દે શાહ હું,
રહે સબ સલતનતકા ખરીદાર હો કર.—મેરી.
પીદરને મેરે ભેજા હએ પાસ તેરે,
કરું ખુશ તુઝે તેરા દીલદાર હો કર.—મેરી.

[ફરરોફરસે ટેહલના પુરશરીરકા, રાહતેરૂહકા
બાગનેકી તજવીજ ઢુંડના.]

અબીયાત.

શાહતેરૂહ—[ખુદસે]કૈસા ઇસ ઊલ્લુકે પલ્લેકો ભલા સમઝાવું મએં,
કુચ્છ ફરેબ અબ ઇસ્સે ખેલું, તો રેહાઈ પાવું મએં.
[શાહતેરૂહકા સોચના.]

પુરશઊર—ચીક કયા કરતી હો, મુઝસે મીલ્યે અબ દીલ ખોલ કર,
વસ્લકી કાટેંગે રાતેં, અએશમે હંસ બોલ કર,

મુસદ્દસ.

શાહતેરૂહ—વસ્લતો એક શર્તસે સાહેબ કરૂંગી મએં કુબુલ,
આપ જ્હો લાએં બજા, તો મુદ્દઆ હોગા હુસુલ.
શાંમકે મએં મુલ્કકી શાહજાદી હું, અએ દીલમલુલ,
તખ્તપર મેરે કોઇ બએઠા હુએ આ કર બુલકુજુલ.
ઊસ્સે લડ કર આપ મુલ્કે શામકા લો રાજ બસ,
તો મએં બાંદી આપકી હો જાવુંગી સરતાજ બસ.

પુરશઊર—કરતા હુએ તદબીર ઊસકી અહે દીલાવર આજહી,
શાહસે કહે કર ઊસપ લે જાતા હું લશકર આજહી.
ફોજકા અપની મએં હો જાતા હું અફસર આજહી,
નાંમી હો જાતા હું મએં મીસ્લે સીકન્દર આજહી,
જ્હો ચલાવું તેગ, કે લર્જે ફલક, કાંપે જમીં,
ખુનભી ઇતના બહે મોહશર તલક કાંપે જમીં.
[જાંના પુરશઊર સરાપા કુસુંકા, ઓર
સર કુટના બદબખ્તીસે શાહતેરૂહ રરકે
કુરકા.]

માંડ—ગઝલ.—જમશેદકાતો જાંમ ફકત.—તર્જ.

શાહતેરૂહ—કહે દો અહે કોઈ જાકે મેરે શાહ સવારકો,
કુત્તોને આકે ઘેરા હુએ તેરે શીકારકો.—કહે દો.
જીતેજી મુઝસે મીલતા નહીં હુએ તો બાઅદે મર્ગ,
ઠુકરાંને આએગા મેરે ક્યા જ્હો મજારકો?—કહે દો.
આએ નજર મુઝે તેરી શાહબાજે ચશ્મ ગર,
તો છોડું અપના તાએરે જાં મએં શીકારકો.—કહે દો.
[આના પુરશઊરકા ખુન ભરા ખન્જર
હાતમે લેકર.

જીલા-બીલાવલ-ઈંગ્રેજી કતઆ—ઓ માઈ માઈ.—તર્જ.

પુરશરીર—ઓ જાંન, જાંન, મઍંને શાહાકી લે લી જાંન,
માંના જબકે ઊસને નહીં મેરા ફરમાંન,
મુઝે ઊસી આંન, હુવા યેહી ધ્યાંન,
મારૂં ઉસકો તો હું ખુદ મઍં શાહે આલીશાંન.—ઓ.

અજું કલહી ફૌજ મેરી સુએ શરફીસ્તાંન,
થોડ દીનમે દુન્યાંકા મઍં હુંગા હાકીમ માંન,
તીસ પર હઍ ર્‌હે ધ્યાંન, મુઝકો મેરી જાંન,
દુન્યાંકો મઍં જીત કર જીતુ આસમાંન.—ઓ.

[આના સીપાહીયોંકે હમરાહ કોતવાલ
અજીજકા મઅ વઝીર નેકબખ્તકે,
ઔર અસીર કરના પુરશઊરો રાહ-
તેરહકો.]

અબીયાત.

નેકબખ્ત——જલ્દ ઇસ દોનો સીરમગરકો ગીરફતાર કરો,
પા બ જન્જીર કરો, તૌકે ગુલુ હાર કરો.
ઊસકા ખુન ઈસને કીયા જીસકા નમકખ્વાર હઍ ર્‌હે,
[પુરશઊરકો દેખા કર.]
વાજેબુલ કત્લ હઍ, ઔર કાબીલ તલવાર હઍ ર્‌હે.
મર ગયા શાહા, ગઈ જીનતે શાહી અફસોસ!
ઇસપ નાઝીલ નહીં કયું કહેરે ઈલાહી અફસોસ!
જા અએ કુતવાલ તુ અબ શામકા હઍ મુલ્ક જહાં,
આદીલ એક શાહાકી ઇન રોજો હુકુમત હઍ વ્હાં.
ઊસ્સે જા કર કાંમેદીલ તુ ઇસ તરહ કરનાં બયાં,
હો જો શાહજાદા હમારા ઇસ જઘે મેહરેજમાં,
દાજીયે, ઊસકોતો હમ શાહકા કરેં તખ્તનશીં,
ચાન્દકે ટુકડેકો અબ માહકા કરેં તખ્તનશીં.

[કુતવાલો વઝીરકા જાંના, સીપાહીયોંકા
પુરશરીરકો ખીંચતે હુવે હોના રવાંના.
એક સીપાહીકા રાહતેરહકે સાત રેહના.]

રાહતેરૂહ——જબતો હય શાહકા વલી અહદ કોઇ બેટા ઓર,
જલ્દ કર દે અય ખુદા મેરે સનમકા અબ તુ દોર.

જીલા—ઠુમરી—નીરદઅેકી પ્રીત કરે ન કોઇ.—તર્જ.

મય્યેંતો દેસ બ દેસવા ઢુંઢ ફીરી, નાંહી પાયો સખી મોરા સાંવરીયા,
કીન ગોપીયનમા મોરે મોહનકી બાજ રહી હય બાંસરીયા.
મય્યેંતો.

મોહે ધુન બનસીકી એસી બંધી, સુખ બુધ ન રહી બની બાંવરીયા.
મય્યેંતો.

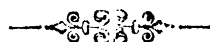
આરસે ગંગકે જમનાં પાર મય્યેં, આઇ ઊલંગ કર સાગરીયા.
મય્યેંતો.

[જાંના બેકરારી કરતે હુવે રાહતેરહકા મઅ સીપાહીકે.]

બાબ દુસરા—પરદા છઠ્ઠા.

બાગ.

[આલમજાનકા શાહી મરદાંના લીબાસ પહેન
કર સઅેર કરતે હુવે નજર આંના.]

કૌંસીયા—ગઝલ.—તુઝકો ગઅેરોંસે ન મીલના.—તર્જ.

આલમજાંન—

દીલ લુભાનેકે લીયે હર બર્ગ હય સનઅત તેરી,
મય્યેં નહીં બુલબુલ, જો દેખુ ગુલહીમે રંગત તેરી.—દીલ.
દઅેર દેખા, કાઅબા દેખા, ઔર કલીસાભી ફીરા,
મુઝકો જો સુરત નજર આઇ, વોહ હય સુરત તેરી.—દીલ.
શઅેખકો માંનુ ન માંનુ, બીરહમનકો મય્યેં કભી,
ઊસકો માંનુ, જીસકે દીલમે કામાલ હો ઊલફત તેરી.—દીલ.
હય મુઝે વ્હે ઇન્તેજાર. અય રોનકે અર્ઝો સમાં,
જીતેજી એકબાર હો જાય મુઝે રૂયત તેરી.—દીલ.

[આલમજાંનકા સઅેર કરતે હુવે બાગમે
જાંના, ઔર જાંનેજહાંકા જનાને લી-
બાસમે આનકે દરખ્તોંમે પોશીદા હો
કર ગાંના.]

બરવાં--ઠુંમરી—આવો હમ કર યે તુમકો પ્યાર—તર્જ.

જાંનેજહાં—

દેખો તુમ ટુક ઈધરભી યાર, હું તેરે ઈશ્કમે બીમાર,
ચશ્મ કરમસે દેખ અગર તુ, જાએ મેરા આજાર.—દેખો.

તુઝપર માઈલ, હો જો કાતીલ, ઊસ્સે ન હો ગાફીલ,
કરકે ઘાઈલ, છોડ ન બીસમીલ, ઔર લગા એક વાર.—દેખો.

[આલમજાનકા જાંનેજહાંકા આવાજ સુન કર આંના, ઔર જાનેજહાંકો દેખ કર ઊસકે નજદીક હાલ દરીયાફ્ત કરનેકો જાંના.]

જીલ્લા—મસનવી.—બીખડે ચેહરે પ જો.—તર્જ.

આલમજાંન—કોન એ નાજની હએ તુ કયું ભલા આઈ યહાં,
આનેકા હુકમ કીસીકો નહીં સૌદાઈ યહાં.
કીસ લીયે રોતી હએ તુ બાગ યહે સુલતાંની હએ,
કયા સતાનેસે કીસીકે તુઝે હએરાંની હએ!!

જાંનેજહાં—કોઈ દુન્યાંમે નહીં મુઝકો સતાનેવાલા,
હએ ફકત ઈશ્ક મેરે દીલકા દુખાનેવાલા.
રોવું, સર પીટું, કરૂં કયું મએં ભલા આહા! નહીં?
જીસકો મએં ચાહતી હું મેરી ઊસે ચાહા નહીં.
એ શહે ખુબાં ખુદાકે લીયે દે દાદ મેરી,
મેરા દીલબર માંયે મુઝકો હએ યહે ફરીયાદ મેરી.

આલમજાંન—હએ તાઅજજુબ જો તુઝે ચાહે નહીં યાર તેરા,
હુસ્નમે સાની ન દુન્યાંમે હએ જીનહાર તેરા.
તુ જીસે ચાહે ખુશ ઊસકે લીયે સદ કીસમત,
જો ચાહે ન તુઝે ઊસ્સા નહીં બદ કીસમત.
કીસપ આશક હએ તુ અબ ઊસકા મુઝે નાંમ બતા,
કોન હોતા નહીં હએ તુઝસે સનમ રાંમ બતા!
ઔર તો ઔર, તુઝે હોવી જો ઊલફત મેરી,
મએં નીકાહ કરતા તુઝે દેકે હુકુમત મેરી.

જાનેજહાં—હાઝીર અલ્લાહ હુકુમતકા તેરી હરદમ હો,
કયા શહે હુસ્ન મુઝે તેરી ગદાઈ કમ હો!
તેરેસી શકલ કહાંસે કોઈ લાએ જાની,
દીલ જો આશકકા તેરે આકે લુભાએ જાની.
પોહી દીલબર હએ તુ મએં જીસપે મરા કરતી હું.
ઇશ્કમે તેરેહી સર્દ આહા! ભરા કરતી હું.
આલમજાંન—જો હો હરજાઈ ઊસે ઇશ્કસે કયા કાંમ ભલા?
મુફ્ત ઊલફતકો કીયા તુને કયું બદનામ ભલા!
અબતલકતો થા કોઇ ઔરહી દીલબર તેરા,
મુઝકો પાયા જો હસીં, ભરને લગી દમ મેરા.
ઇશ્કકે ફેઅલ હુવે મુઝપે સબ ઈજહાર તેરે,
ખુબરુ જીતને હએં શાઇદ વ્હો હએં સબ યાર તેરે.
આજ જો કરકે નીકાહ મુઝસે તુ વાસીલ હોગી,
કલ મીલા દુસરા તો ઉસપભી માઇલ હોગી.
તુઝકો તસલીમ હએ ઔર હએ તેરી ઊલફતકો સલાંમ,
જા મેરે બાગસે તુ, તેરી મોહબ્બતકો સલાંમ.

બરહન્સ—ઠુંમરી—પીયા મોહે કાહે અગનમે.—તર્જ.

જાનેજહાં—મોહે નાથ તો સંગ આસા હએ મનકી,
ઔર સજનકી, પીત અએ મોહનકી,
તો સૌગંદ તોરે ચરનકી.— મોહે.
[પએરોંપ ગીરના જાનેજહાંકા આલમજાંનકે.]
કન્યા કુંવારી, હું તોપે વારી,
જોબન ધન જો જતનકી;
તોહુપે વારું, ઉભી નીસારું, સુન લે અરજ બીરહનકી.—
મોહે.
[આલમજાંનકા જાનેજહાંકો છોડ કર
દુર હટ જાના.]

મુસદ્દસ.

આલમજાંન—
[ખુદસે] મેહરે રફશાંસા હએ ચેહરા જુલવગર, મએં કયા કરું?
દીલ લુભાતી હએ મેરા રશ્કે કમર, મએં કયા કરું?

આશકે સાદીકભી હય્એ મેરી, મગર મય્એં ક્યા કરૂં ?
હેભી ઔરત, મય્એભી ઔરત, શબ બસર મય્એં ક્યા કરૂં ?

મર્દ કર દે મુઝકો, યા તુંહી મર્દ હો અય્એ કીબ્રીયા,
એક હુવે દોનોંકે દીલ, અબ હોં ન દો અય્એ કીબ્રીયા.

જાનેજહાં—ચશ્મ ગીર્યાં, સીના બીર્યાં, રંગ ફક઼ ઔર ચેહેરા જર્દ,
નાંલાએ જાંગાહા હય્એ, ભરતી હું ઊસ પર આહે સર્દ.

તુઝસા દુન્યાંમે નહીં બેરહ્‌મ હોગા કોઇ મર્દ,
મી કશદ દામન જેમન આંકે મરા બરબાદ કર્દ,

હાય્એ ! અલ્લાહ લુત્ફ કુચ્છ અબ મુઝકો જીનેમે નહીં.
જીસપ મય્એં મરતી હું, ઊસકે રહ્‌મ સીનેમે નહીં.

[જાંનેજહાંકા તલમલાંના, ઔર આલમ-
જાંનકા મનાંના.]

આલમજાંન—ઇસ તડપનેસે તેરે છાતી મેરી ફટ જાતી હય્એ,
મુઝકોભી ચાહ હય્એ વ્હો જો ચાહા તુ દીખલાતી હય્એ.

સુનકે મેરા હાલ મુઝકો કીસ લીયે શરમાંતી હય્એ?
જૈસી તુ હય્એ,વૈસી મય્એં,ક્યા અપનેસે બન આંતી હય્એ?

મર્દ કરદે મુઝકો ખાલીક઼, તો તેરા શોહર બનું,
યા તો હોજા મર્દ તુ, તો મય્એં તેરી દીલબર બનું.

જાનેજહાં—દુખ્તર અય્એ શાહે હુસ્ન મય્એં હું ઊસ ફકીરકી,
બેહદ હય્એ મેહર જીસપ ખુદાએ કદીરકી.

મકબુલ હય્એ દોઆ મેરી ઔર મેરે પીરકી,
ચલતી મેરી મુરાદ તો હય્એ ચાલ તીરકી.

લે ફજલે હકસે યહાંકા યાંહા મેરા તૌર દેખ,
ઔરત હું યા મય્એં મર્દ, મુઝે અબ બગૌર દેખ.

[મર્દાંને લીબાસમે જાહીર હોના જાનેજહાંકા,
ઔર શરમાંના આલમજાંનકા.]

ગઝલ—ઇંબ ઊસ ગુલેરાઅનાંકા.—તર્જ.

આલમજાંન—ક્યા ઇકતેરા પરદાજ તેરી અસ્વગરી હય્એ,
હરએક અદા દેખા તો શરારતસે ભરી હય્એ.—ક્યા.

પઝમુરદા ક્યું કરતા હુએ તુ દીલ અએ ગુલેરાઅનાં,
શાખે શજરે ઇશ્કે મેરે દીલમે હરી હુએ.-ક્યા.
મરતા હુએ તુ મુઝ પર તો મેરે લગ જા ગલેસે,
બોંડીભી તેરી તુઝપ દીલાજાંસે મરી હુએ.-ક્યા.

[આલમઆજાંનકા જાંનેજહાંકો ગલેસે લગાંના,
દરખાંનકા આંના.]

અબીયાત.

દરખાંન——ઔર ઇસ્સેભી અએ શાહા જીશાંન હો,
વ્હે શીદતીકે માઅરૂજે પર ધ્યાંન હો.
દરે બાગ પર આયા હુએ એક ફકીર,
હુએ સાત ઉસકે એક લડકાભી દીલપજીર.
હુએં મુસ્તાક દોનો મુલાકાતકે,
તલબગાર હુએં તુમસે દો બાતકે.
આલમઆજાંન—લે આ જાકે ઉન્કો યાંહાં જુદ જા,
જહાં હુએ વ્હો દોનો વ્હાં જુદ જા.

જીલા-ગાડા—ગઝલ.—એજી બીરીયાં લે ગઈ.—તર્જ.

જાંનેજહાં—

દાઅવાએ યકતાઇ તુઝકો ક્યું મેરે જાંની નહીં?
આઇનેમે દેખ લે તુ ખુદ તેરે સાંની નહીં.—દાઅવાએ.
કાકુલે પેચાંમે તેરે પન્જએ આશક શીરે,
તો કીસી દીન હોગી ઉસકો ફેર પરેશાંની નહીં.--દાઅવાએ.
ખ્વાબમે તુ આયા ઔર ભેજા હુએ યુસુફસા ગુલાંમ,
તેરી આશક થી જુલએખા ઉસકી દીવાંની નહીં.—દાઅવાએ.
રૈનકે ગુલજારે દુન્યાં અએ ગુલે રાઅના હુએ તુ,
પર રવીશ બુલબુલકી મુઝમેહી ખુશ ઇલહાંની નહીં.—દાઅવાએ.

[આંના પીરમર્દકા મેહેરેજમાંકે હમરાહ.]

અબીયાત.

જાંનેજહાં——અએ મુશફેકે પીદર મેરી તસલીમ લો,
પીરમર્દ——હો તુમ શાહ બેટા. યા વ્હે શાહ, કહો ?

[બગલગીર હોના પીરમર્દકા જાંનેજહાંસે.]

જાનેજહાં——પીદર હું મએં બન્દા, હુએં અફસર જનાબ,

મેહરેજમાં——[આલમજાંનકો] તુમ અર્જ તસલીમ કમતર જનાબ.
આલમજાંન——[ખુદસે] મેરા વ્હેતા મેહરેજમાં બાઇ હએ!
પીરમદ——અએ શાહ હમને દીલમે ર્હુ ઠએરાઇ હએ,
આલમજાંન——અએ શાહજી સુનો મેરા ફરમાંન તુમ,
રહો આજકે રોજ મહેમાન તુમ,
કરો ગુસ્લ ઔર પહેનો પોશાક આપ,
હમે કીજીયેગા ન ગમનાક આપ.
પીરમદ——ખુદા પર તવક્કલ હમે ચાહીયે,
ન બસ્તી ન જંગલ હમે ચાહીયે.
ગદાઇમે જાતા હએ દીનતો ગુજર,
જહાં આઇ શબ વ્હાં ફકીરોંકા ઘર.
સે રહેતે હએં અબ યાદે માઅબુદમે,
ગુજારેંગે શબ યાદે માઅબુદમે.
[આંના વઝીર રોશનબખ્તકા મુલ્કે ઘરાકે
કુતવાલ અજીજકો લે કર.]

મુલ્કફ્કા ફીકે.

રોશનબખ્ત—
તસલીમ અએ શાહા લીજીયે, નીત જાંમ અશરત પીજીયે,
ઇસ સુ નીગાહ ટુક કીજીયે, દાદ ઇનકી હએ સો દીજીયે.

આલમજાન—
કહીયે તો કયા ફરીયાદ હએ? દીલ કીસ લીયે નાશાદ હએ?
કી આપ પર બેદાદ હએ, વ્હો કોનસા જલ્લાદ હએ?

અબીયાત.

અજીજ——હોવેં શાહ ઇસ્સેભી બુલંદ ઇકબાલ,
હું મએં મુલ્કે એરાકકા કુતવાલ.
બાદશાહ થે વ્હાંકે શાહેજમાં,
ઊન્કે ફરજન્દ દો થે જાંનેજહાં.
એક દુખ્તર થી પુખ્તા કાંમ જનાબ,
થા આલમજાંન ઊસકા નાંમ જનાબ.
નેક ફરજન્દભી થા એક શાહાકા,
નામ મેહરેજમાં થા ઊસ માહાકા.

વાલેદાને કી ઉન્કી જબ રહેલત,
દુસરી, 'શાહને કર લી એક ઓરત.
જુલ્મસે ઉસકે દોનો બેચારે,
ભાગે હએં મુલ્કસે હો આવારે.
ચહાતે હએ અબ આહલેકાર ઉને,
કે કરેં શાહ શહેરીયાર ઉને.
મુલ્કમે આપકે ઉન્હોકા પતા,
મીલ સકે ગર તો હમકો દીજે બતા.

આલમજાંન—પતા ઉનકા લગાવુંગા મએં હાં,
હએ મગર ખ઼એરીયતસે શાહેજમાં?

અજીજ——જો મલેકા હએ દુસરી અએ શાહ,
ઉસને લાઈથી એક પીસર હમરાહ.
વહે હુવા કાંમ ઉસ બદઅખ઼્તરસે,
ખ્વાબમે શાહકો મારા ખન્જરસે.

[આલમજાંનકા હએબત ખાંના.]

રખ્ખા હમ સબને કરકે કૈદ ઉસે,
અબ અજલકા કરેંગે સએદ ઉસે.

[આલમજાંનો મેહરેજમાંકા આહ વ અફસોસ કરના, સબકા તઆજ્જુબ હોના.]

આલમજાંન—હાએ! ક્યા મર ગએ મેરે અબ્બા,
કુચ કહ્યું કર ગએ મેરે અબ્બા?
પાવું તુમકો કહાં મેરે બાબા,
તુમને છોડી જહાં મેરે બાબા.
રખતી ઉમ્મીદ થી બહોત ગમખ્વાર,
હો તુમારા કહીં મુઝે દીદાર.
બેપીદરકે બહોત મએં મુજતર હું,
આલમજાંન મએં ઉન્કી દુખ્તર હું.

[મેહરેજમાંકા આલમજાંનકો પએછાંન કર ગલે લગાંના.]

મેહરેજમાં—કોન ? આલમજાન એ બહેન મેરી !
દીદસે તેરી તો હુઈ સેરી.
કેસી આઇ મગર ખબર અફસોસ !
અપને બાબા ગએ ગુજર અફસોસ.
દીલકી દીલમેંહી રેહે ગઈ ઉમ્મીદ
આખ઼ેરીભી હુઈ ન હમકો દીદ !

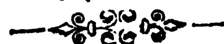
આલમજાન—ફાએદા કયા હએ ભાઇ રોનેસે,
હોગા નુકસાન વક઼્ત ખોનેસે.
ચલો મુલ્કે એરાક઼મે ભાઇ,
તુમ હો મહેમાન મેરે જેબાઇ.

[આલમજાંનો મેહરેજમાકો મઅ જાને-
જહાંકે જાના, સબકા પીછે પીછે હોના
રવાંના.]

બાબ દુસરા—પરદા સાતવા.

દરબાર.

[વુજરાવોંકા અપને અપને ઓોદેપર બએઠે
હુવે નજ઼ર આંના, પુરશઊરો નુરજે-
હાંનકા ગીરફ઼્તાર કીયે હુવે દીખલાઈ
દેના, પુરશઊરકા ગુસ્સે મચાંના, રાહતે
રૂહકા ઉન્કે હમરાહ ગીરફ઼્તારીમે દી-
ખલાઈ દેના.]

જીલા—બીલાવલ.—ઈંગ્રેજી તર્જ.—ઓ માઇ માઇ—તર્જ.

પુરશઊર—દેખ, દેખ, દેખ ઓ વજ઼ીરે બેઇમાંન,
છોડ મુઝકો વર્ના મએં લુંગા તેરી જાંન.
સબકા મએં સુલતાંન, હું મેં આલીશાંન.
આખર કયું મેરી લેને ચહાતે હો શએતાંન?—દેખ.
માદર, માદર, માદર ઓ માદર મેહરબાંન,
તોડ મેરી બેડી મારૂં સબકો ઘસી આંન.
મુઝકો પરેશાંન, કરતે હએં બેહો જાંન,
મેરે ઘરસે જો પલે હએં ખા કર આબોનાંન.—દેખ.

પીલુ—ગઝલ.—કહું ક્યા ફલકકા સતાયા હું મએં.—તર્જ.

નુરજેહાંન—જો અચ્છીહી હોતી તેરી ચાલ બેટા,
તો ક્યું એસા હોતા મેરા હાલ બેટા.—જો.
ક્યું બદકાર કહેલાતી આલમમે માદર,
ન તુઝસા જો હોતા બદઅફઆલ બેટા.—જો.
ભલેકે લીયે તેરે દુન્યાંમે મએંને,
ન ક્યા ક્યા કીયે હએં બદઅમાલ બેટા.—જો.

[દાખેલ હોના અઝીઝ કુતવાલકા.]

અઝીઝ——આમદકા શાહજાદેકી મુજદા તમામકો,
લે આયા મએંને શામસે ઉસ નેકનામકો.
ક્યું કર ન શાદમાની હો અબ ખાસો આમકો,
પાયા હું શાહાજાદાએ આલી મુકામકો.
મેહરેજમાંકે આલમેજાંભી આવાં હએ સાત,
કાલીબ નહીં હએ માહજ, હએ જાંનેજહાંભી સાત.

[આંના મેહરેજમાંકા શાહાના લીબાસ પહેન
કર આલમજાંનો જાંનેજહાંકે હમરાહ,
વઝીર રૌશનબખ્ત ઔર પીરમર્દકો લેકર,
વઝીર નેકબખ્તકા જા કર તાજ લાના,
ઔર મેહરેજમાંકો પહેનાના, સબકા શર્તે
તાઅઝીમો આદાબ બજાંના, પીરમર્દકા
નુરજેહાંનકો દેખ કર ઘબરાંના.]

અબીયાત.

પીરમર્દ———અએ બાંનો મુઝકો દે ગઇ કીસકા જીગર થા વહો,
જો બચ્ચા મએંને પાલા ક્યા, તેરા પીસર થા વહો?

નુરજાહાંન———મેરા નહીં થા, થા વહો પીસર મેરી સૌતકા,
ક્યું જુઠ બોલું, આ ગયા જબ વક્ત મૌતકા.
જબ સૌતકો મેરી હુવા ફરજન્દ ખુશસીયર.
મુઝકો હસદ હુવા કે રહે બએઠેગા તખ્તપર,
થી દૂદ જેમ વહો મએંને બચ્ચા ઊઠા લીયા,
ઔર શામકે વક્ત લાકે તુમે શાહજી દે દીયા.
બચ્ચા દીખાયા ઊલ્લુકા ફેર શહરીયારકો,

કે વ્હે હુવા તુમારી મલેકા વીકારકો.
ઈસ ગમસે ઊસ ગરીબ મલેકાને જાંન દી,
શાહકોભી મૌતને નહીં દો દોન અમાન દી.
વ્હે મક્ર મેરા મુશતહર આમ હો ગયા,
મુઝકો બદર શહરસે વજીરોંને કર દીયા.
ઇસ લડકેકો લે આઇ હું મએં ઈસ દયારમે,
શાહેજમાંસે કરકે નીકાહ થી બહારમે.
ઊસ શાહકો મારા હએ વ્હે બદઅખ્તરને જાનસે,
અફસોસ! ખો દીયા મુઝે દોનો જહાંનસે.
[વજીર નેકબખ્તકા રાહતેરૂહકો છોડના]

પીરમદ———જો બચ્ચા લાકે જાંનેજહાં ઈસને મુઝકો દી,
વ્હો દુસરા નહીં હએ કોઇ, ખાસ તુઝકો દી.

રાહતેરૂહ———[જાંનેજહાંકો] જબતો હકીકી ભાઈ બીરાદર મે?
થે તૂ.
[રાહતેરૂહકા જાંનેજહાંકો ગલે લગાં
કુદરતસે મંએ બચી વર્ના શૌહર મેરે થે

જાંનેજહાં———હમશીર સચ હએ બાત કે મેરાભી ઇદ
તેરી તરફ બહેનકી તરહ થા અએ નેકજાત.

રૌશનબખ્ત———[જાંનેજહાંકો]શાહા અબ બદોંકી બદીતો તમામ કોઇ,
ચલકર સમ્ભાલો શાહી તુમ અબ મુલ્કે શાંમકી.

મેહરેજમાં———કાતીલ હએ જોકે મેરે પીદર જી વીકારકા,
ખીન્જીર મુસ્તહક હએ વ્હો બે શુબ્હા દારકા.
ઇસ કાહેશાકાભી હો તહે ખાક અબ મુકાંમ,
ઇસકે સબબસે ખ્વાર જમાના હુવા તમાંમ.
[પુરશઊરો નુરજેહાંનકો સીપાહીયોંકા
ગીરફતાર કરકે લે જાના.]
જાંનેજહાં હએ અબતો યેહી મુદ્દઆ મેરા,
હમશીરસે તુ દસ્ત મેરી અબ મીલા તેરા.

જાંનેજહાં———મએં તો હમેશાં હું તહે ફરમાન આપકે,
કહીયેતો કદમોંપર હો ફીદા જાન આપકે.
[મેહરેજમાંકા જાંનેજહાંકે હાતસે આલમ-
જાંનકા હાત મીલાના.]

રાહતેરૂહ—[મેહરેજમાંકો] પીકેમે ડાલા તુમને મુઝે આકે ફ્‌વાબમે,
કબ તક રખોગે મુઝકો ભલા વ્હે અઝાબમે?
જાનેજહાં-[મેહરેજમાંકો] ખીજમતમે આપકી મેરી હમશીર હો કબુલ,
મેહરેજમાં———બાગે વીસાલમે મએં ચહાતાથા પેહી ફુલ.
[જાનેજહાંકા મેહરેજમાંકે હાતસે રાહતે-
રૂહકા હાત મીલાના, સબકા સાત મીલ
કે શાદી મુબારકબાદીકા ગાના ગાના.]

ઝીન્ઝોટી—ગઝલ.—મુત્રબે ખુશ નવાખીગો.—તર્જ.

સબ—

અએશો ખુશી મુદામ હએ, નાબુદ ગમકા નામ હએ,
ગીન્દોકા ઇજ્દેહામ હએ, તફ્વાકો અબ સલામ હએ.
મુત્રબે ખુશ નવાખીગો, તાજા બ તાજા નૌ બનૌ,
બાદએ દીલ કુશ બેજો, તાજા બ તાજા નૌ બનૌ.—મુત્રબે.
દીકે એહતેમામમે, અર્જો સમા હએં કામમે,
ર હએં કીયામમે, બજમે મહે તમામમે.—મુત્રબે.
જમાંસા શહરીયાર, રાહતેરૂહકા હએ યાર,
જહાંસા તાજદાર, આલમેજાંપે હએ નીસાર.—મુત્રબે.
રૌનકે બજમમે સદા, હોવે મુબારક અએ ખુદા,
અએશો ખુશી હએ ઇબ્તેદા, હરસુ વ્હે ચલતી હએ ...—મુત્રબે.

વીકટોરીયા નાટક મંડલીના

ઉર્દુ ગાયણ યુકત નાટકો.

	રૂ.	આ.
સીતમે હામાંન........................	૦	૮
હુમાયુન નાસીર........................	૦	૪
હીર રાંઝા........................	૦	૪
બેનજીર બદ્રેમુનીર........................	૦	૪
પુરન ભગત........................	૦	૪
હાતમ બીન તએ તથા ભોલે મીયાં........................	૦	૮
ફીસાનએ અજાઇબ........................	૦	૮
જફાએ સીતમગરી તથા મીયાં પીસુ........................	૦	૬
ઇનસાફ માહમુદશાહ ગજનવી........................	૦	૮
જલસએ દીલપસંદ તથા ફરેબી મોહબ્બત........................	૦	૪
સએદુસ સુલેમાન........................	૦	૪
નુરૂદીન ઔર હુસ્નઅફરોજ........................	૦	૨
ચમ્બેલી ગુલાબ........................	૦	૨
જુલ્મે અન્જલમ........................	૦	૬
સીતમે હામાંન—અજાંમે ઊલફત—હીર રાંઝા—બેનજીર બદરેમુનીર અને પુરન ભગત એ પાંચ ખેલોની સાથે બાંધેલી ચોપડીના........................	૧	૦
જફાએ સીતમગરી—હાતમ બીન તએ અને ફીસાનએ અજાઇબ એ તરણેડે ખેલોની સાથે બાંધેલી ચોપડીના........................	૧	૦
મીયાં પીસુ ઔર બીબી ખટમલ—નુરૂદદીન ઔર હુસ્નઅફરોજ—ચમ્બેલી ગુલાબ—જલસએ દીલ પસંદ—ફરેબી મોહબ્બત અને ભોલે મીયાં એ બધાની સાથે બાંધેલી ચોપડીના........................	૦	૮